RRZ
RADA PRE ROZPOČTOVÚ ZODPOVEDNOSŤ

Správa o dlhodobej udržateľnosti verejných financií

apríl 2016

www.rozpoctovarada.sk

© Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, 2016

Táto správa prezentuje oficiálne stanoviská Rady pre rozpočtovú zodpovednosť v súlade s jej mandátom stanoveným v zákone č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy.

Táto publikácia je dostupná na internetovej stránke RRZ (http://www.rozpoctovarada.sk).

Copyright ©
Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť rešpektuje všetky práva tretích strán, najmä práva chránené autorským právom (informácie alebo údaje, štylistika a znenie textov do tej miery ak majú individuálny charakter). Publikácie Kancelárie RRZ s odkazom na autorské práva (©Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Kancelária RRZ, Secretariat of the Council for Budget Responsibility/Secretariat of the CBR, Slovakia/year, alebo podobne) smú byť použité (reprodukované, odkaz na internete, a pod.) len za podmienky, že bude správne uvedený zdroj. Všeobecné informácie a údaje publikované bez odkazu na autorské práva smú byť publikované bez uvedenia zdroja. Pokiaľ sú informácie a údaje jednoznačne získané zo zdrojov tretích strán, používateľ takýchto informácií a údajov je povinný rešpektovať existujúce práva, prípadne je povinný si získať povolenie na použitie samostatne.

Pripomienky alebo komentáre k správe sú vítané na e-mailovej adrese sekretariat@rrz.sk.

Obsah

Zhrnutie **6**
1 Rámec hodnotenia dlhodobej udržateľnosti **8**
2 Štartovací rok **10**
2.1 Štrukturálne primárne saldo v roku 2015 10
2.2 Dlh verejnej správy v roku 2015 12
3 Základný scenár **13**
3.1 Demografické prognózy 13
3.2 Makroekonomické prognózy 14
3.3 Strednodobý scenár bez zmeny politík 15
3.4 Výdavky a príjmy citlivé na starnutie populácie 16
3.4.1 Projekcie penzijného systému 17
3.4.2 Projekcie výdavkov v zdravotníctve 18
3.5 Iné implicitné a podmienené záväzky 19
3.6 Základný scenár dlhodobého vývoja verejných financií 20
4 Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti **23**
4.1 Vývoj ukazovateľa v rokoch 2014 a 2015 23
4.2 Citlivostné scenáre 24
5 Čisté bohatstvo Slovenskej republiky **29**
6 Ekonomický rast **33**
6.1 Spätné väzby dlhu na ekonomický rast 33
6.2 Rizikové scenáre pre ekonomický rast 34
7 Generačné účty **36**
Príloha 1 – Rámec hodnotenia dlhodobej udržateľnosti **39**
Príloha 2 – Revízia hospodárenia v roku 2014 ..... **40**
Príloha 3 - Dividendy prijaté do rozpočtu verejnej správy **44**
Príloha 4 – Výsledok hospodárenia štátnych podnikov **45**
Príloha 5 – Jednorazové vplyvy v roku 2014 a 2015 ..... **48**
Príloha 6 – Postup a predpoklady základného scenára **50**
Príloha 7 – Strednodobý makroekonomický scenár bez zmeny politík **55**
Príloha 8 – Čisté bohatstvo **57**
Príloha 9 – Základný scenár z roku 2014 - revízia **60**

Zoznam boxov, tabuliek a grafov

Box 1: Štyri roviny skúmania dlhodobej udržateľnosti verejných financií 9
Box 2: Základný scenár pri makroekonomickej prognóze bez zmeny politík 28
Box 3: Rizikový makroekonomický scenár 35

Tab 1: Štrukturálne primárne saldo v roku 2015 11
Tab 2: Makroekonomická prognóza VpMP a projekcia RRZ..... 14
Tab 3: Strednodobá časť základného scenára..... 15
Tab 4: Príjmy a výdavky citlivé na starnutie populácie..... 16
Tab 5: Základný scenár verejných financií.....22
Tab 6: Vývoj ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti.....23
Tab 7: Prehľad alternatívnych scenárov 27
Tab 8: Čisté bohatstvo verejného sektora Slovenskej republiky za roky 2013 a 2014.....29
Tab 9: Vybrané položky ovplyvňujúce čisté bohatstvo a saldo verejnej správy.....32
Tab 10: Vplyv spomalenia zahraničného dopytu na makroekonomické premenné 35
Tab 11: Generačné účty súčasnej a budúcich generácií vrátane indikátora udržateľnosti.....38
Tab 12: Prehľad obsahov správ o dlhodobej udržateľnosti 39
Tab 13: Štrukturálne primárne saldo v roku 2014 40
Tab 14: Revízia údajov verejnej správy za rok 2014..... 41
Tab 15: Vývoj štrukturálneho primárneho salda verejného sektora v rokoch 2011-2015 41
Tab 16: Štrukturálne primárne saldo v roku 2014 – alternatívny prístup 42
Tab 17: Revízia dlhu verejnej správy za rok 2014 43
Tab 18: Dividendy z majetkovej účasti FNM SR a štátu v rokoch 2014-2015 44
Tab 19: Výsledok hospodárenia - podniky s majetkovou účasťou štátu, resp. FNM.....45
Tab 20 : Jednorazové vplyvy v roku 2014 a 2015..... 48
Tab 21: Odhad daňových príjmov v aktualizácii základného scenára 2014 51
Tab 22: Jednorazové vplyvy a iné položky s dočasným vplyvom v základnom scenári 52
Tab 23: Predpoklady čerpania fondov EÚ.....53
Tab 24: Vyčíslenie vplyvov fiškálnych opatrení na makroekonomické ukazovatele 55
Tab 25: Makroekonomická prognóza NPC a oficiálna prognóza VpMP 56
Tab 26: Veľkosť a transmisné kanály opatrení 56
Tab 27: Súvaha verejného sektora – čisté bohatstvo 57
Tab 28: Odhad čistého bohatstva Slovenskej republiky za roky 2012 a 2013.....58
Tab 29: Podmienené záväzky verejného sektora.....58
Tab 30: Príspevky k zmene ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti z roku 2014..... 60
Tab 31: Základný scenár vývoja verejných financií – rok 2014..... 61

Graf 1: Vývoj štrukturálneho primárneho salda v rokoch 2011-2015..... 12
Graf 2: Vývoj hrubého dlhu verejnej správy v rokoch 2011-2015 12
Graf 3: Úhrnná miera plodnosti 13
Graf 4: Index závislosti v starom veku 13
Graf 5: Index závislosti v starom veku 14
Graf 6: Nárast strednej dĺžky života pri narodení do roku 2060 14
Graf 7: Saldo univerzálneho systému..... 17
Graf 8: Saldo výsluhového zabezpečenia..... 17
Graf 9: Simulované náklady na zdravotnú starostlivosť podľa veku (v EUR) 19

Graf 10: Projekcie výdavkov na zdravotníctvo 19
Graf 11: Platba za dostupnosť PPP projektu a výdavky na údržbu 20
Graf 12: Schéma likvidácie jadrových zariadení – vplyvy na saldo 20
Graf 13: Vývoj dlhu a primárneho salda v základnom scenári 21
Graf 14: Vývoj výdavkov v základnom scenári 21
Graf 15: Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti v roku 2015 (% HDP) 24
Graf 16: Zmena ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti medzi rokmi 2014 a 2015 (% HDP) 24
Graf 17: Splnenie strednodobých rozpočtových cieľov 25
Graf 18: Nevyužitie priaznivého vývoja na konsolidáciu 25
Graf 19: Vývoj dlhu v základnom scenári a v alternatívnych scenároch 27
Graf 20: Vývoj dlhu v základných spätných väzbách na ekonomický rast 34
Graf 21: Rast úrokových nákladov voči primárnemu deficitu 34
Graf 22: Vývoj dlhu so zahraničným šokom 35
Graf 23: Vývoj dlhu so spätnými väzbami 35
Graf 24: Vekový profil jednotlivých daní a transferov 2015 (jednotlivec) 36
Graf 25: Sumárny vekový profil 2014 36
Graf 26: Generačné účty žijúcich ročníkov podľa veku a pohlavia 37
Graf 27: Počty ľudí podľa ročníka a pohlavia v roku 2015 37

Zhrnutie

V roku 2015 nedošlo k zmene dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti dosiahol za rok 2015 úroveň 1,4 % HDP. Štartovacia pozícia prispela k udržateľnosti negatívne z dôvodu medziročne horšieho hospodárenia vlády. V rámci dlhodobých projekcií príjmov a výdavkov citlivých na demografické zmeny nedošlo k významným zmenám, okrem zavedenia minimálnych dôchodkov. Pozitívne na ukazovateľ vplýva vývoj rozpočtu v strednodobom horizonte za predpokladu nezmenených politík. Aktuálne vyhliadky ekonomického vývoja vytvárajú priestor na zníženie deficitu bez zásahov vlády o 1,1 % HDP do roku 2019. Ak by vláda tento priestor nevyužila a udržiavala výdavky v pomere k HDP na konštantnej úrovni, indikátor by vzrástol na 2,4 % HDP. Na druhej strane, dosiahnutie vyrovnaného až prebytkového rozpočtu v roku 2019[1] by verejné financie významne priblížili k stavu dlhodobej udržateľnosti. Dôležitým predpokladom takéhoto vývoja je schopnosť premietnuť zlepšené hospodárenie do výrazného zníženia dlhu.

Rada každoročne skvalitňuje svoje prístupy k hodnoteniu dlhodobej udržateľnosti. Oproti minuloročnej správe boli upravené a doplnené nové scenáre citlivosti, ktoré vo väčšej miere ilustrujú vplyvy odlišnej fiškálnej politiky v strednodobom horizonte, prvýkrát je ilustrovaný základný scenár pri makroekonomických predpokladoch vychádzajúcich z nezmenených politík a v prípade čistého bohatstva sú ukázané metodologické a interpretačné rozdiely medzi zmenou čistého bohatstva a vybranými príjmami a výdavkami štátneho rozpočtu.

Z pohľadu dlhodobej udržateľnosti je dôležitá hodnota tzv. štrukturálneho primárneho salda, ktoré na rozdiel od salda zverejňovaného Eurostatom nezohľadňuje krátkodobé výkyvy ekonomického cyklu a ani jednorazové a dočasné opatrenia. Navyše abstrahuje od úrokových nákladov na správu dlhu, ale na druhej strane zohľadňuje aj hospodárenie štátnych podnikov a NBS. Uvoľnenie fiškálnej politiky a pokles zisku NBS zhoršili hodnotu takto definovaného ukazovateľa o 0,4 p. b. z -0,1 % HDP na -0,5 % z HDP. Hrubý dlh sa medziročne znížil o 1 % HDP na úroveň 52,9 % HDP, čo mierne zlepšilo štartovaciu pozíciu.

V roku 2015 neboli prijaté žiadne zmeny v oblasti príjmov a výdavkov citlivých na demografické zmeny, ktoré by mali významný vplyv v dlhodobom horizonte. Do roku 2065, za predpokladu nezmenených politík, prispejú demografické zmeny k zhoršeniu bilancie rozpočtu o 2,2 % HDP, pričom na zhoršení sa najviac podieľajú penzijné schémy a rastúce náklady na zdravotníctvo a dlhodobú starostlivosť.

Spojením výsledku hospodárenia verejných financií a platnej legislatívy ku koncu roka 2015 je možné ukázať, ako by sa vyvíjal deficit a dlh v budúcnosti (tzv. základný scenár). V takom prípade by dlh verejnej správy v nasledujúcich 50 rokoch narástol až na 167 % z HDP. Horný limit dlhu definovaný ústavným zákonom by bol prekročený v roku 2028. Samozrejme ide len o hypotetickú projekciu, nakoľko finančné trhy by prestali financovať slovenský dlh už oveľa skôr.

Potreba trvalého zlepšenia salda rozpočtu bola pre rok 2015 na úrovni 1,4% HDP. Vzhľadom na mieru neistoty spojenej s dlhodobými projekciami správa obsahuje viacero scenárov ilustrujúcich citlivosť indikátora na charakter fiškálnej politiky, jeho odlišnú definíciu alebo zmenu demografických a makroekonomických predpokladov. Ukazuje sa, že odloženie konsolidácie o 5 rokov zvyšuje hodnotu ukazovateľa o 0,2 p.b. Najvýraznejší nárast ukazovateľa, až o 0,9 p.b., by nastal, ak by vláda v strednodobom horizonte nevyužila priestor daný rýchlejším ekonomickým rastom na jednej strane a zároveň pomalším rastom výdavkov, napríklad z dôvodu nízkej miery inflácie. Naopak, pri dosiahnutí rozpočtových cieľov aktuálneho Programu stability na roky 2016-2019, prebytkový rozpočet v roku 2019, by sa verejné financie mohli výrazne priblížiť k stavu

[1] V súlade s cieľmi Programu stability SR na roky 2016 až 2019 (apríl 2016).

dlhodobej udržateľnosti. Z makroekonomických predpokladov má najvýraznejší vplyv zmena predpokladov o raste produktivity. Pomalšia konvergencia SR k priemeru EÚ krajín môže zvýšiť ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti až o 0,6 p.b[2]. Zníženie ukazovateľa o 0,3 p.b. je možné dosiahnuť napr. postupným zvýšením pôrodnosti na úroveň 2,1 do roku 2060. Významné zhoršenie udržateľnosti, až o 0,8 p.b., by nastalo v prípade, že sa zdvojnásobí nárast výdavkov na zdravotnú starostlivosť v porovnaní so základným scenárom.

Základný scenár a citlivostné analýzy prezentujú dlhodobé projekcie na nemennom makroekonomickom scenári. V skutočnosti nárast dlhu nad kritickú úroveň vedie ku zvýšeniu rizikovej prirážky na vládnych dlhopisoch s následným nárastom ceny kapitálu a môže tiež dochádzať k vytláčaniu súkromných investícií. Všetky tieto kanály majú vplyv na pokles rastu potenciálneho produktu ekonomiky, čo v konečnom dôsledku v porovnaní so základným scenárom výrazne skracuje obdobie, počas ktorého by Slovensko dokázalo refinancovať dlh so všetkými negatívnymi dôsledkami na ďalší vývoj. Ak by sa k tomu pridal ešte negatívny šok z dôvodu poklesu zahraničného dopytu, dlh vo výške 60 % HDP by sa dosiahol približne o 9 rokov skôr ako v základnom scenári (2029 verzus 2038).

Výsledky analýzy generačných účtov indikujú presun fiškálneho bremena na budúce generácie. Zatiaľ čo dieťa narodené v roku 2015 počas svojho života z verejných rozpočtov dostane o 46 tisíc eur viac ako do neho zaplatí, budúce generácie by museli čeliť výrazne opačnej situácii a naopak zaplatiť o 62 tisíc eur viac. Celkový objem záväzkov vlády pri predpoklade v súčasnosti uplatňovanej fiškálnej politiky by dosiahol 268 % HDP. V roku 2015 v porovnaní so situáciou v roku 2014 nedošlo k významnej zmene, možno preto konštatovať, že sa medzigeneračná solidarita medziročne nezmenila.

Čisté bohatstvo Slovenskej republiky na konci roku 2014 dosiahlo zápornú výšku 186,8 % HDP a medziročne sa zlepšilo o 42,2 perc. bodu[3]. Na tomto vývoji sa najvýraznejšou mierou podieľalo zníženie implicitných záväzkov o 64,1 % HDP z dôvodu aktualizovaných dlhodobých projekcií[4]. Prvýkrát v nich boli zahrnuté aj dôchodkový systém ozbrojených zložiek a vplyvy vianočných dôchodkov. Naopak metodické zmeny súvisiace so zlepšovaním údajovej základne a metodiky výpočtu zhoršili čisté bohatstvo verejného sektora celkovo o 25,3 % HDP. Ide najmä o vplyv zahrnutia dlhodobých rezerv na zamestnanecké požitky[5], konsolidáciu vlastného imania a zahrnutie podmienených záväzkov najväčších podnikov FNM SR, ktoré sa previedli na ministerstvo hospodárstva a ministerstvo dopravy. Okrem toho sa okruh podmienených záväzkov rozšíril o ďalšie subjekty (ministerstvo vnútra, SZRB, Eximbanka a SEPS). Z dôvodu zlepšenia vypovedacej schopnosti čistého bohatstva je potrebné zamedziť dvojitému započítaniu niektorých položiek objavujúcich sa v rezervách aj implicitných záväzkoch (výdavky na budúce výsluhové dôchodky, schéma vyraďovania jadrových zariadení). Bolo by vhodné tiež upraviť spôsob spracovania údajov tak, aby bolo možné prepojiť hospodárenie vlády a jej vplyv na zmenu čistého bohatstva.

Správa o dlhodobej udržateľnosti je každoročne publikovaná do 30. apríla a tiež vždy do 30 dní po prerokovaní programového vyhlásenia vlády a vyslovení dôvery vláde. Vzhľadom k tomu, že programové vyhlásenie súčasnej vlády bolo schválené dňa 26.4.2016, táto správa spĺňa oba termíny podľa zákona o rozpočtovej zodpovednosti.

---

[2] Základný scenár uvažuje s konvergenciou SR k úrovni 90 % priemeru EÚ28, citlivosť ukazuje konvergenciu na 80 %. Vplyv by mal byť symetricky pozitívny v prípade dosiahnutia 100 % priemeru EÚ28.

[3] Interpretáciu zápornej hodnoty čistého bohatstva zatiaľ sťažujú problémy s oceňovaním niektorých aktív a pasív, ktoré môžu hodnotu čistého bohatstva výrazne zmeniť. Z toho dôvodu je vhodnejšie zamerať sa na analýzu medziročnej zmeny.

[4] Schválené pracovnou skupinu Európskej komisie, aktualizujú sa pravidelne každé tri roky.

[5] Zamestnanecké požitky tvoria napríklad výsluhové dôchodky v silových rezortoch, pozostalostné dôchodky, odstupné, odchodné a odmeny pri pracovnom a životnom jubileu.

1 Rámec hodnotenia dlhodobej udržateľnosti

Vypracovanie správy o dlhodobej udržateľnosti verejných financií patrí medzi hlavné úlohy Rady pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ) stanovené ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti[6]. Cieľom správy je vyhodnotiť situáciu vo verejných financiách v dlhodobom horizonte, berúc do úvahy súčasné nastavenie politík.

Metodika vyhodnocovania dlhodobej udržateľnosť verejných financií bola zverejnená v novembri 2012 (Diskusná štúdia č 1/2012). Dlhodobú udržateľnosť RRZ posudzuje v štyroch hlavných rovinách: solventnosti, stability, rastu a spravodlivosti (bližšie popísané v Boxe 1). Vzhľadom na komplexnosť hodnotenia RRZ postupne dopĺňala jednotlivé správy o nové analytické prístupy, aby bolo možné pokryť všetky roviny udržateľnosti[7].

Napriek tomu, že aktuálna správa pokrýva už všetky roviny hodnotenia, existuje stále priestor na zlepšovanie kvality hodnotenia. V tejto správe boli upravené a doplnené nové scenáre citlivosti, ktoré vo väčšej miere ilustrujú vplyvy odlišnej fiškálnej politiky v strednodobom horizonte, prvykrát je ilustrovaný základný scenár pri makroekonomických predpokladoch vychádzajúcich z nezmenených politík a v prípade čistého bohatstva ukázané metodologické a interpretačné rozdiely medzi zmenou čistého bohatstva a vybranými príjmami a výdavkami štátneho rozpočtu.

Pre ďalšie zlepšovanie hodnotenia dlhodobej udržateľnosti je nutné pokračovať v skvalitňovaní údajovej základne. V budúcnosti by tak bolo možné lepšie vyhodnocovať zmenu čistého bohatstva, ako aj previazať zmenu čistého bohatstva na saldo verejnej správy. Na tento účel je potrebné zo strany Ministerstva financií SR upraviť informačný systém pre spracovanie údajov. Hlbšiu analýzu si budú vyžadovať tiež podmienené záväzky, hospodárenie štátnych podnikov a Národnej banky Slovenska (NBS). Okrem súčasných modelov dôchodkových systémov (univerzálny aj silových zložiek) a výdavkov zdravotníctva sa rada chce zamerať v najbližšej dobe na modelovanie výdavkov v školstve a neskôr aj na dlhodobú starostlivosť.

6 Ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti
7 Detailnejší prehľad zmien je uvedený v Prílohe 1.

Box 1: Štyri roviny skúmania dlhodobej udržateľnosti verejných financií[8]

1. **Solventnosť**
   Solventnosť vyjadruje schopnosť štátu splácať svoje záväzky – a to aj v dlhodobej budúcnosti. Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti ju definuje ako dosiahnutie takého stavu hospodárenia SR, ktoré v najbližších päťdesiatich rokoch nespôsobí nárast dlhu verejnej správy nad horný limit vo výške 50 % HDP[9]. Dlhodobo udržateľné verejné financie teda znamenajú, že hrubé zadlženie Slovenska sa ani vplyvom starnutia obyvateľstva, ktoré v budúcnosti zvýši verejné výdaje a zníži príjmy, nezvýši nad úroveň polovice ročného výkonu ekonomiky.
2. **Stabilita**
   Princíp stability sa snaží o to, aby životná úroveň jedinca počas jeho/jej života nezaznamenávala priveľké výkyvy. Inými slovami, nie je žiaduce, aby bol štát v budúcnosti finančnými trhmi a medzinárodnými inštitúciami donútený konsolidovať verejné financie veľmi veľa vo veľmi krátkom období. Navyše, dlhodobé prognózy sú spoľahlivé vždy iba do určitej miery, a preto je v záujme stability kľúčové tiež vypracovávať analýzy citlivosti výsledkov na zmenu vo vstupných parametroch, akými sú napríklad úroková sadzba, miera pôrodnosti či rast produktivity práce.
3. **Rast**
   Ide tu o vplyv rozpočtových premenných na hospodársky rast. Rôzne scenáre vývoja deficitu a dlhu nemôžu byť izolované od ich spätnej väzby na makroekonomické prostredie. Zvýšenie verejného dlhu môže mať napríklad za následok zvýšenie rizikovej prirážky jeho financovania, či vytláčanie súkromných investícií z ekonomiky. Do dlhodobých modelov treba tieto prepojenia zakomponovávať.
4. **Spravodlivosť**
   Pod spravodlivosťou v kontexte udržateľnosti verejných financií sa myslí medzigeneračná spravodlivosť. Prihliadanie na ňu sa snaží o to, aby súčasné generácie neprenášali priveľké finančné bremená na budúce generácie. Dbanie na spravodlivosť medzi generáciami zdôrazňuje aj úvodné ustanovenie ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. RRZ bude vyčíslovať, koľko jednotlivé populačné ročníky do verejných financií v čistom prispievajú alebo dostávajú, avšak bez hodnotenia samotnej spravodlivosti, čo je predmetom politických rozhodnutí.

---

8 Tieto štyri dimenzie udržateľnosti zadefinoval Allen Schick vo svojej štúdii pre OECD s názvom *Sustainable Budget Policy: Concepts and Approaches* v roku 2005.

9 Horný limit na verejné zadlženie (spolu s ostatnými hranicami dlhových pásiem) sa podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti počas prechodného obdobia od roku 2018 do 2027 postupne zníži zo súčasných 60 % HDP na 50 % HDP - každý rok o jeden percentuálny bod.

2 Štartovací rok

Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti definuje dlhodobú udržateľnosť ako rozdiel medzi aktuálnou a dlhodobo udržateľnou hodnotou štrukturálneho primárneho salda. Prvým krokom pre posúdenie stavu vo verejných financiách je preto zhodnotenie výsledku hospodárenia verejného sektora za predchádzajúce obdobie prostredníctvom **vyčíslenia štrukturálneho primárneho salda**[10] a **aktuálnej výšky hrubého dlhu verejnej správy**[11].

Správa o dlhodobej udržateľnosti je publikovaná pravidelne k 30. aprílu[12], pričom v tom čase sú k dispozícii len predbežné údaje za predchádzajúci rok a viaceré relevantné informácie absentujú. Definitívne údaje o hospodárení verejnej správy a ďalšie informácie o ostatných upravujúcich položkách (napr. hospodárenie štátnych podnikov) je tak možné zahrnúť do správy až pri jej aktualizácii v nasledujúcom roku. Táto časť správy hodnotí výsledky roka 2015, aktualizácia roka 2014 je uvedená v Prílohe 2.

2.1 Štrukturálne primárne saldo v roku 2015

V roku 2015 dosiahlo štrukturálne primárne saldo hodnotu -0,5 % HDP. V porovnaní s rokom 2014 došlo k jeho zhoršeniu o 0,4 % HDP[13], pod čo sa podpísalo najmä hospodárenie verejnej správy ako aj horšie výsledky NBS oproti predchádzajúcemu roku.

Podľa predbežných údajov zverejnených Eurostatom **verejná správa hospodárila v roku 2015 v metodike ESA2010** deficitne na úrovni **2 318 miliónov eur**, čo predstavuje **3,0 % HDP** a medziročné zhoršenie o 0,3 % HDP. Horšie výsledky roka 2015 oproti predchádzajúcemu roku aj napriek uzatváraniu produkčnej medzery (vplyv cyklickej zložky salda[14] bol v roku 2015 zanedbateľný) boli vo veľkej miere kompenzované poklesom jednorazových vplyvov[15] (medziročne o 0,4 % HDP). **Príspevok sektora verejnej správy k medziročnému zhoršeniu štrukturálneho primárneho salda** predstavoval 0,2 % HDP.

---

10 Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti definuje štrukturálne primárne saldo ako hodnotu salda rozpočtu verejnej správy upravenú o vplyv hospodárskeho cyklu, jednorazové vplyvy, náklady na správu dlhu verejnej správy, hospodárenie podnikov štátnej správy, podnikov územnej samosprávy a Národnej banky Slovenska.

11 Hrubý dlh verejnej správy zodpovedá maastrichtskej definícii dlhu. Zverejňuje ho Eurostat v rámci notifikácie deficitu a dlhu.

12 A vždy do 30 dní po prerokovaní programového vyhlásenia vlády a vyslovení dôvery vláde.

13 Keďže zmena štrukturálneho primárneho salda upravená o výsledky hospodárenia štátnych podnikov a NBS neobsahuje dlhodobé efekty opatrení (náklady s implementáciou kapitalizačného piliera dôchodkového systému, náklady spojené so schémou vo vyraďovaní jadrových zariadení, ...) nie je vhodné ho porovnávať a používať tak ako sa používa zmena štrukturálneho salda pri hodnotení rozpočtu. Tento indikátor je len jedným vstupom pre výpočet dlhodobej udržateľnosti (GAPu) a vyjadruje aktuálnu rozpočtovú pozíciu bez zohľadnenia dlhodobých vplyvov. Tie sú súčasťou základného scenára prezentovaného v ďalšej časti materiálu. Až kombináciou štrukturálneho primárneho salda vyčísleného v tejto kapitole a základného scenára je možné vypočítať ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti, ktorý zohľadňuje všetky vplyvy zvyčajne zahrňované aj do výpočtu zmeny štrukturálneho salda v rámci hodnotenia rozpočtov.

14 Saldo rozpočtu očistené o cyklickú zložku predpokladá, že ekonomika sa pohybuje na svojej potenciálnej (dlhodobej) úrovni a rozdiely v príjmoch a výdavkoch vznikajú vplyvom hospodársko–politických zásahov.

15 Jednorazové efekty predstavujú opatrenia (pod kontrolou vlády) a transakcie (mimo kontroly vlády) s dočasným rozpočtovým vplyvom, ktoré nevedú k trvalej zmene rozpočtovej pozície. Podrobnejšie v Prílohe 5.

Tab 1: Štrukturálne primárne saldo v roku 2015

	2015 % HDP	2015 mil. eur	2014 % HDP	2015-2014 % HDP
A. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	-3,0	-2 318	-2,7	-0,3
(-) Cyklická zložka	0,0	-24	-0,2	0,2
(-) Jednorazové efekty	-0,3	-247	0,1	-0,4
(-) Vplyv platených úrokov	-1,8	-1 393	-1,9	0,1
B. Štrukturálne primárne saldo verejnej správy	-0,8	-654	-0,6	-0,2
(+) Výsledok hospodárenia štátnych podnikov	0,8	614	0,8	0,0
(+) Výsledok hospodárenia NBS	0,0	5	0,1	-0,1
(-) Dividendy prijaté do rozpočtu verejnej správy	0,4	325	0,4	0,0
C. Štrukturálne primárne saldo (vrátane št. podnikov a NBS)	-0,5	-360	-0,1	-0,4

Poznámka: pri nápočte je potrebné vziať do úvahy vplyv zaokrúhľovania *Zdroj: RRZ, MF SR*

Pohľad na hospodárenie verejného sektora dopĺňajú štátne podniky[16] **a Národná banka Slovenska** (NBS)**.** Zisk NBS medziročne klesol o 0,1 % HDP oproti roku 2014 z dôvodu horších výsledkov z finančnej a emisnej činnosti centrálnej banky. Odhaduje sa, že štátne podniky v roku 2015 hospodárili so ziskom vo výške 0,8 % HDP, čo by znamenalo výsledky na úrovni predchádzajúceho roka[17]. Po zohľadnení príjmov z dividend od štátnych podnikov[18] **predstavuje príspevok štátnych podnikov a NBS k zhoršeniu štrukturálneho primárneho salda 0,1 % HDP**.

Nižšie umiestnený graf 1 ilustruje vývoj príspevkov štrukturálneho primárneho salda verejného sektora v rokoch 2011-2015. Kvôli lepšej porovnateľnosti výsledkov boli pôvodne vypočítané saldá v rokoch 2011 až 2014 upravené o aktuálne jednorazové vplyvy a úpravy v dôsledku zmeny metodiky z ESA95 na ESA2010 (revízia salda, preklasifikovanie vybraných štátnych podnikov do sektora VS).

[16] Pri výpočte predpokladaného hospodárenia štátnych podnikov v roku 2015 sa vychádzalo z prílohy schváleného Rozpočtu verejnej správy na roky 2016 až 2018 (podniky štátnej správy, podniky FNM nie sú súčasťou zoznamu), v ktorej podniky uviedli predpokladaný výsledok hospodárenia na nasledujúce roky. Výsledok hospodárenia bol vážený na základe majetkovej účasti štátnej správy v danom subjekte. Aktualizácia výsledkov štátnych podnikov v roku 2014 vychádzala zo Súhrnnej výročnej správy SR za rok 2014 a podkladov FNM. Detailne sú výsledky hospodárenia štátnych podnikov uvedené v Prílohe 4.

[17] Predložené výkazy o hospodárení podnikov s majetkovou účasťou štátu indikujú ziskovosť v roku 2015 na úrovni predchádzajúceho roka, čo však môže sčasti súvisieť aj s nezahrnutím hospodárenia podnikov FNM, nakoľko tieto vo svojich podkladoch neuviedli očakávané hospodárenie na nasledujúce obdobie.

[18] Príjmom rozpočtu verejnej správy sú aj dividendy od štátnych podnikov. Keďže výsledky hospodárenia štátnych podnikov sú zahrnuté do výpočtu štrukturálneho primárneho salda, vzájomné vzťahy medzi rozpočtom a štátnymi podnikmi je potrebné vylúčiť (celkovo majú neutrálny vplyv, keďže dividendy sú príjmom rozpočtu a súčasne výdavkom štátnych podnikov). Príjmy z dividend sú podrobne uvedené v Prílohe 3.

Graf 1: Vývoj štrukturálneho primárneho salda v rokoch 2011-2015 (% HDP)

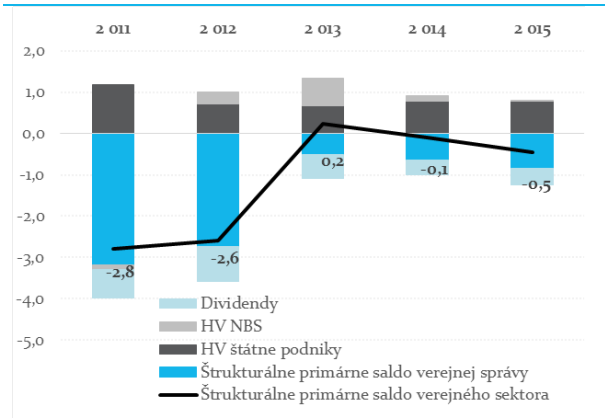

Zdroj: RRZ

Graf 2: Vývoj hrubého dlhu verejnej správy v rokoch 2011-2015 (% HDP)

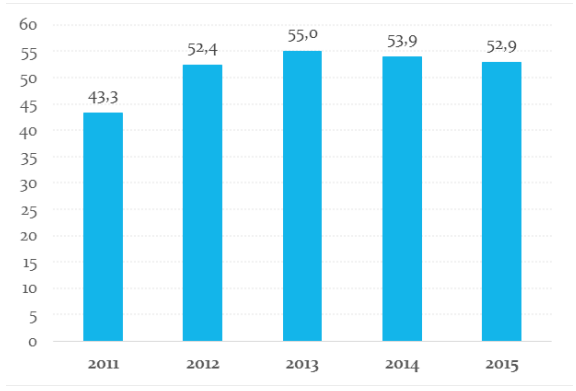

Zdroj: Eurostat

2.2 Dlh verejnej správy v roku 2015

Hrubý dlh verejnej správy dosiahol na konci roku 2015 úroveň 52,9 % HDP. Medziročne sa znížil o 1,0 p. b. najmä vplyvom jednorazových transakcií. V priebehu roka 2015 sa zrealizoval predaj ostávajúceho podielu štátu v spoločnosti Slovak Telekom; nad rámec zisku z riadnej hospodárskej činnosti SPP boli štátu vyplatené mimoriadne dividendy; súčasne bol dlhodobo stratovou spoločnosťou Cargo predčasne splatený úver. Otvorením kapitalizačného piliera dôchodkového systému sa presunula časť aktív sporiteľov zo súkromných dôchodkových správcovských spoločností do sektora verejnej správy. Celkovo tieto transakcie dosiahli 2,4 % HDP.

Podiel hrubého dlhu verejnej správy na HDP v roku 2015 klesol do prvého pásma dlhovej brzdy ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Sankcie viažuce sa k tomuto pásmu predstavujú povinnosť MF SR zdôvodniť národnej rade výšku dlhu a navrhnúť opatrenia na jeho ďalšie zníženie. Sankcie sa uplatňujú až kým výška dlhu neklesne pod prvú hranicu, t.j. 50 % HDP. Schválenie nového programového vyhlásenia vlády nemá vplyv na uplatňovanie sankcií prvého a druhého sankčného pásma, výnimka z uplatňovania sa vzťahuje až od tretieho sankčného pásma (dlh 55 % HDP a viac).

3 Základný scenár

Základný scenár vývoja verejných financií[19] ilustruje dôsledky súčasných politík na saldo a dlh verejnej správy v dlhodobom horizonte pri očakávanej zmene demografických a makroekonomických parametrov. Zostavuje sa na obdobie najbližších 50 rokov od poslednej známej skutočnosti a je nevyhnutným predpokladom na určenie ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti.

Keďže dlhodobé projekcie sú spojené s veľkou dávkou neistoty, pri zostavovaní základného scenára je potrebné transparentne uviesť všetky použité informácie a predpoklady. K jeho vyčísleniu je potrebné pripraviť (i) demografické prognózy, (ii) makroekonomické prognózy, (iii) strednodobý scenár verejných financií, (iv) projekciu príjmov a výdavkov citlivých na starnutie populácie a (v) iné implicitné a podmienené záväzky.

3.1 Demografické prognózy

V prípade demografických projekcií využíva RRZ predpoklady dlhodobých projekcií Eurostatu, ktoré upravuje tak, aby čo najlepšie odzrkadľovali aktuálny vývoj. Aktuálne predpoklady RRZ vychádzajú z projekcií EUROPOP2013 (zverejnených v roku 2014), pričom došlo k nasledujúcim úpravám:

- súčasná veková štruktúra populácie vychádza z posledných dostupných štatistických údajov Eurostatu,
- pravdepodobnosti úmrtia a výpočet strednej dĺžky života vychádzajú z posledných dostupných údajov a metodiky VDC/INFOSTATu. Zmeny v pravdepodobnostiach úmrtia (dynamika) do budúcnosti sa preberajú z projekcií EUROPOP2013 ,
- úhrnná miera plodnosti vychádza z posledných dostupných údajov Eurostatu a lineárne konverguje k projekcii EUROPOP2013 do roku 2060 (graf 3).

Graf 3: Úhrnná miera plodnosti

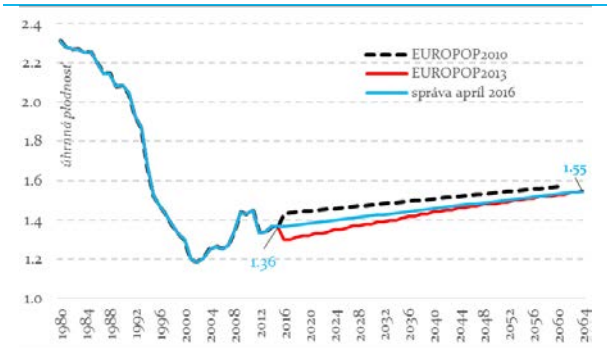

Zdroj: RRZ, Eurostat

Graf 4: Index závislosti v starom veku

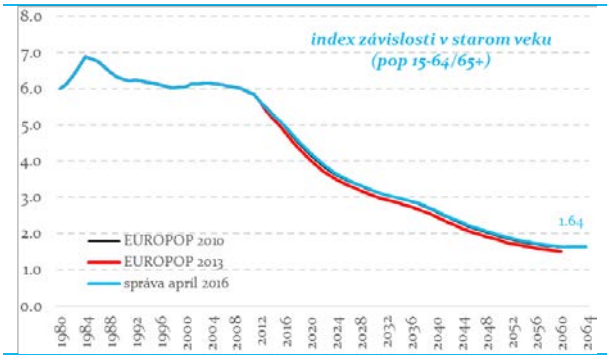

Zdroj: RRZ, Infostat, Eurostat

[19] Základný scenár definuje zákon o rozpočtovej zodpovednosti ako dlhodobú prognózu príjmov a výdavkov verejnej správy, ktorá zohľadňuje budúci hospodársky a demografický vývoj v Slovenskej republike, aktuálny stav právneho poriadku, pričom v záväzkoch verejnej správy sú zahrnuté aj implicitné a podmienené záväzky verejnej správy.

Podľa uvedených projekcií Eurostatu, bude Slovensko do roku 2060 čeliť najväčšej zmene vekovej štruktúry v rámci celej Európy. Inými slovami, slovenská populácia zostarne najviac (graf 5). Je to spôsobené kombináciou druhej najnižšej pôrodnosti a jedného z najvýraznejších nárastov dĺžky života (graf 6).

Graf 5: Index závislosti v starom veku

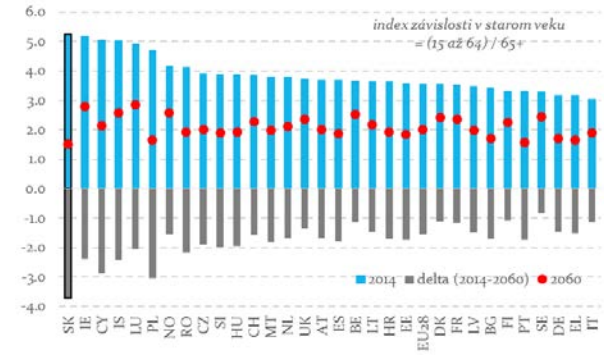

Zdroj: Eurostat

Graf 6: Nárast strednej dĺžky života pri narodení do roku 2060

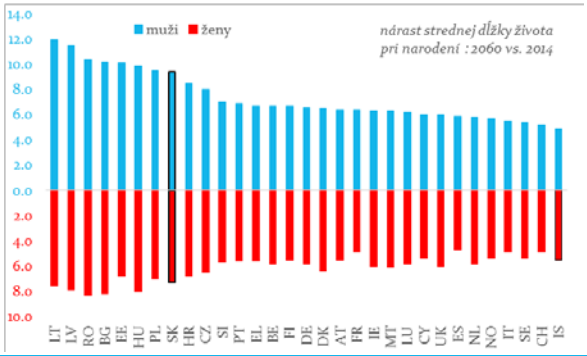

Zdroj: Eurostat

3.2 Makroekonomické prognózy

Makroekonomické predpoklady **v strednodobom horizonte** vychádzajú z aktuálnej prognózy Výboru pre makroekonomické prognózy na roky 2016-2019[20]. **V dlhodobom horizonte** sa používa produkčná funkcia využitím niektorých predpokladov EK[21] (tabuľka 2).

Tab 2: Makroekonomická prognóza VpMP a projekcia RRZ

Ukazovateľ (v %)	Skut.	Prognóza VpMP (február 2016)				Projekcia RRZ		
	2015	2016	2017	2018	2019	2025	2035	2060
HDP, reálny rast	3,6	3,2	3,6	4,1	4,6	3,4	1,5	0,7
Inflácia, priemerná ročná; CPI	-0,3	0,2	1,6	2,1	2,2	2,0	2,0	2,0
Reálna mzda, rast	3,2	3,1	2,9	2,5	2,9	3,4	1,7	1,5
Zamestnanosť, rast	2,1	1,3	0,9	1,1	0,9	0,0	-0,2	-0,9

Zdroj: RRZ, MF SR, ŠÚ SR

Prvýkrát je v správe o udržateľnosti predstavený **scenár s makroekonomickou prognózou za predpokladu nezmenených politík**[22]. Alternatívny makroekonomický scenár neberie do úvahy primárne a sekundárne vplyvy nových opatrení zapracovaných v rozpočte verejnej

[20] Prognózy Výboru pre makroekonomické prognózy (VpMP) z februára 2016.

[21] V projekciách sú využité predpoklady EK (The 2015 Ageing report: Underlying assumptions and projection methodologies) pre rast celkovej produktivity, počet odpracovaných hodín a miery nezamestnanosti. Rast produktivity je upravený v rokoch 2018-2021, aby odrážal ponukový šok v zmysle rozšírenia výrobných kapacít podľa prognózy VpMP (pre rok 2020 používame vlastný odhad), úroveň miery nezamestnanosti je aktualizovaná podľa poslednej prognózy EK (AMECO). RRZ podobne ako v minulej správe využíva vlastné odhady participácie pre jednotlivé vekové kategórie.

[22] Detailnejšie uvedené v Prílohe 7.

správy a odpočítava ich z prognózy Výboru pre makroekonomické prognózy. Ide o opatrenia, ktoré majú účinok za štartovacím rokom 2015, ktorý je východiskovým rokom spracovania základného scenára vývoja verejných financií.

3.3 Strednodobý scenár bez zmeny politík

Základom zostavenia strednodobej časti základného scenára je postup popísaný v diskusnej štúdii RRZ, upravený o zmeny vyvolané prechodom na novú metodiku vykazovania národných účtov ESA2010[23].

V porovnaní so správou z apríla 2015 došlo k spresneniu postupu indexácie niektorých položiek, ktoré súvisia s vykazovaním príjmov a výdavkov nových subjektov podľa ESA2010 (podniky s majektovou účasťou štátu v oblasti dopravy) a tiež v nadväznosti na zmeny v ekonomickej klasifikácii (indexy priradené novým položkám ekonomickej klasifikácie)[24].

Tab 3: Strednodobá časť základného scenára (% HDP)

	2015 skutočnosť	2015 úpravy	2015 upravené	2016 scenár	2017 scenár	2018 scenár	2019 scenár
PRÍJMY	**42,6**	**0,0**	**42,6**	**40,2**	**39,6**	**38,8**	**38,3**
Daňové príjmy	18,1	0,0	18,1	17,9	17,5	17,3	17,1
Sociálne a zdrav. odvody	14,0	0,0	14,0	14,0	13,8	13,7	13,5
Nedaňové príjmy	5,1	0,0	5,1	5,0	4,8	4,6	4,5
- z toho príjmy z majetku	0,9	0,0	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7
Granty a transfery	5,4	0,0	5,4	3,4	3,4	3,2	3,1
- z toho EÚ fondy	3,6	0,0	3,6	1,7	1,8	1,7	1,8
VÝDAVKY	**45,6**	**-0,2**	**45,4**	**42,5**	**41,7**	**40,8**	**40,2**
Hrubé mzdy	9,0	0,0	9,0	8,8	8,8	8,6	8,5
Tovary a služby	5,9	0,0	5,9	5,5	5,4	5,2	5,0
Dotácie a transfery	0,6	0,0	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Dávky a dôchodky	13,8	0,0	13,8	13,6	13,2	13,0	12,8
Výdavky zdravotníctva	5,1	0,0	5,1	5,2	5,1	5,1	5,1
Úrokové platby	1,8	0,0	1,8	1,6	1,4	1,3	1,3
Investície	6,2	0,0	6,2	4,4	4,5	4,4	4,4
Ostatné výdavky (najmä transfery)	3,2	-0,2	3,0	2,8	2,7	2,6	2,6
SALDO VS	**-3,0**	**0,2**	**-2,7**	**-2,3**	**-2,1**	**-2,0**	**-1,9**
DLH	**52,9**	**0,0**	**52,9**	**53,6**	**53,1**	**52,0**	**50,5**

Zdroj: RRZ, ŠÚ SR

[23] Podrobný popis postupu zostavenia základného scenára je uvedený v diskusnej štúdii RRZ č. 2/2015 s názvom Zostavenie základného scenára vývoja verejných financií. Ďalšie zmeny súvisiace najmä s prechodom na metodiku ESA2010 boli popísané v Správe o dlhodobej udržateľnosti verejných financií z apríla 2015, príloha č. 5.

[24] Podrobný popis zmien v porovnaní so správou z apríla 2015 je uvedený v prílohe č. 9. Ich vplyv na výsledný ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti je zanedbateľný.

Deficit verejnej správy dosiahol v roku 2015 úroveň 3,0 % HDP, pričom bez jednorazových vplyvov by bol vo výške 2,7 % HDP[25]. **V strednodobom horizonte sa za predpokladu nezmenených politík očakáva jeho zníženie na úroveň okolo 2 % HDP**. Znamená to, že bez zásahov vlády sa deficit počas najbližších štyroch rokov zlepší o 1,1 % HDP. Vývoj v strednodobom scenári ukazuje, že aktuálne vyhliadky ekonomického vývoja vytvárajú priestor na čiastočné zníženie deficitu aj bez zásahov vlády. Bolo by preto vhodné, ak by vláda tieto dobré časy využila na konsolidáciu a zlepšenie dlhodobej udržateľnosti. Pokles deficitu súvisí s predpokladom nižšieho čerpania prostriedkov z fondov EÚ v porovnaní s rokom 2015, čím sa od roku 2016 znížia výdavky na spolufinancovanie. Zároveň nízka prognózovaná miera inflácie v strednodobom horizonte povedie k významným úsporám vo výdavkoch na tovary a služby a bežné transfery, ako sú napríklad dávky, dôchodky a dotácie. K zlepšovaniu salda prispejú aj úrokové náklady v dôsledku nízkych úrokových sadzieb a postupného poklesu podielu dlhu na HDP. **Deficity okolo 2 % HDP a ekonomický rast znížia dlh tesne nad úroveň 50 % HDP**[26].

3.4 Výdavky a príjmy citlivé na starnutie populácie

V priebehu nasledujúcich päťdesiatich rokov začnú čoraz intenzívnejšie vplývať demografické zmeny na udržateľnosť verejných financií. V dôsledku zvýšenia očakávanej dĺžky života, relatívneho nárastu počtu dôchodcov v porovnaní s populáciou v produktívnom veku a nižšieho počtu narodených detí budú ovplyvnené najmä dôchodky, zdravotníctvo, dlhodobá starostlivosť a školstvo. Okrem toho však možno očakávať zmeny aj v prípade výdavkov poistenia v nezamestnanosti.

Oproti minulej správe **nedošlo ku žiadnym zmenám legislatívy**, ktoré by významnejšie menili vývoj položiek citlivých na demografiu. **V horizonte do roku 2065 by sa mali výdavky zvýšiť o 2,2 % HDP, kým príjmy zostanú takmer nezmenené.**

Tab 4: Príjmy a výdavky citlivé na starnutie populácie (v % HDP)

		Strednodobá časť				Dlhodobé projekcie					
	2015*	2016	2017	2018	2019	2020	2030	2040	2050	2065	2065-2015
Sociálne a zdravotné odvody	**14,0**	**14,0**	**13,8**	**13,7**	**13,5**	**13,5**	**13,5**	**13,7**	**13,9**	**14,0**	**0,0**
- odvody vrátane 2. piliera	14,3	14,3	14,1	14,0	13,9	13,9	13,9	13,9	14,0	14,0	-0,3
- 2.pilier - výpadok	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,5	-0,3	-0,2	0,3
- odvody ozbrojených zložiek	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,0
Výdavky	**18,7**	**18,4**	**18,3**	**18,3**	**18,2**	**18,2**	**18,1**	**18,1**	**18,9**	**20,9**	**2,2**
- Dôchodkové dávky	8,3	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2	7,7	7,7	8,1	9,7	1,5
- Výsluhové dôchodky	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,0
- Zdravotná starostlivosť	5,3	5,3	5,3	5,4	5,4	5,5	5,9	6,2	6,4	6,5	1,3
- Dlhodobá starostlivosť	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	0,3
- Školstvo	4,3	4,1	4,0	3,9	3,8	3,8	3,7	3,4	3,5	3,6	-0,7
- Dávky v nezamestnanosti	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	-0,2

** bez jednorazových vplyvov* *Zdroj: RRZ*

[25] Uvedená hodnota deficitu nie je očistená o cyklickú zložku. Vplyv hospodárskeho cyklu je v strednodobej časti základného scenára zahrnutý prostredníctvom makroekonomickej prognózy VpMP a prognózy daňových príjmov VpDP.

[26] Scenár neuvažuje s uplatňovaním sankcií z ústavneho zákona.

Na dlhodobé projekcie výdavkov penzijného systému (univerzálneho penzijného systému, penzijného systému silových rezortov) a výdavkov na zdravotníctvo používa RRZ vlastné modely. U tých položiek citlivých na starnutie, kde RRZ nedisponuje vlastným modelom, preberá dynamiku rastu výdavkov od Európskej komisie. Ide o výdavky na školstvo, dlhodobú starostlivosť a poistenie v nezamestnanosti[27].

3.4.1 Projekcie penzijného systému

Penzijný systém v Slovenskej republike[28] tvorí **univerzálny systém** spravovaný Sociálnou poisťovňou (tzv. prvý pilier) a **systém výsluhového zabezpečenia**. Systém výsluhového zabezpečenia je samostatný, pomerne malý[29] penzijný systém pokrývajúci silové rezorty[30], ktorý sa svojimi pravidlami výrazne odlišuje od univerzálneho penzijného systému. Na horizonte **najbližších 50 rokov budú tieto dva penzijné systémy hospodáriť horšie o 1,1 % HDP**.

Graf 7: Saldo univerzálneho systému

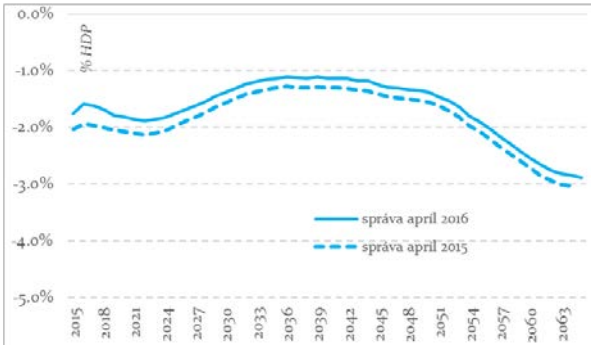

Zdroj: RRZ

Graf 8: Saldo výsluhového zabezpečenia

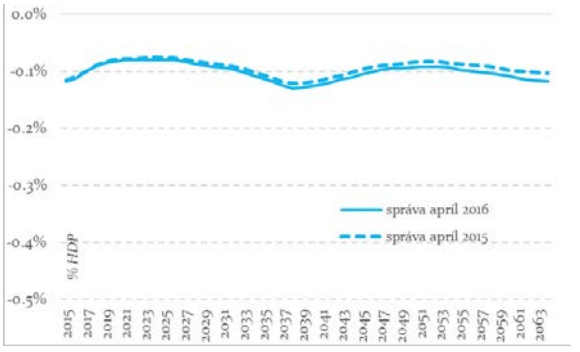

Zdroj: RRZ

Z hľadiska budúcej záťaže pre verejné financie je najdôležitejší **univerzálny systém,** ktorý pokrýva väčšinu populácie Slovenska. Podľa aktuálnych prepočtov sa saldo univerzálneho systému na horizonte najbližších 50 rokoch **zhorší o 1,1 % HDP, a teda práve hospodárenie Sociálnej poisťovne bude tvoriť dodatočnú zátaž pre verejné financie**. Z pohľadu zmeny politík došlo v projekciách k zahrnutiu zavedenia minimálneho dôchodku v roku 2015, ktoré mierne zhoršilo dlhodobú udržateľnosť. Ide však o zjednodušený odhad, vzhľadom na to, že nie je možné presne kvantifikovať jeho dlhodobý finančný vplyv[31].

---

27 U týchto položiek boli prevzaté dynamiky vývoja výdavkov ako % z HDP z projekcií EK (2015). Čo sa týka samotnej výšky výdavkov, v prípade výdavkov na školstvo, dlhodobú starostlivosť a dávky v nezamestnanosti sa vychádzalo z údajov podľa funkčnej (COFOG) a ekonomickej (EKRK) rozpočtovej klasifikácie.

28 V rámci okruhu verejných financií.

29 Výdavky vo výške 0,4 % HDP oproti 8,3 % HDP v univerzálnom systéme.

30 Systém sociálneho zabezpečenia upravený zákonom č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov sa vzťahuje na profesionálnych vojakov, príslušníkov Policajného zboru, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchrannej služby, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže a colníkov.

31 Okrem iného aj kvôli komplikovanosti podmienok splnenia nároku na minimálny dôchodok.

Systém výsluhového zabezpečenia spolu za policajtov[32] a vojakov je podobne ako univerzálny systém už dnes deficitný, aj keď z pohľadu rozpočtu ide o výrazne menší vplyv[33]. Súčasný deficit je tvorený penzijnou schémov pre vojakov[34], schéma pre policajtov je približne vyrovnaná. Vďaka reforme výsluhového zabezpečenia z roku 2013 (účinná od apríla 2014) by na horizonte 50 rokov nemali tieto silové zložky tvoriť dodatočnú zátaž pre verejné financie. Výraznejší pokles deficitu sa očakáva u vojakov, kde dochádza k postupnému vyrovnávaniu sa so starou záťažou.

3.4.2 Projekcie výdavkov v zdravotníctve

Vplyv zmien v demografickej štruktúre obyvateľstva sa v budúcnosti dotkne aj výdavkov v zdravotníctve. Náklady na zdravotnú starostlivosť narastajú spolu s rastúcim vekom[35] a je tak možné očakávať, že bude rásť aj počet ľudí s nákladnejšou liečbou. Vzťah medzi vekom a nákladmi na zdravotnú starostlivosť však pravdepodobne nezostane konštantný a nárast výdavkov bude zmiernený dvoma vplyvmi. Dodatočné roky života získané vďaka predlžovaniu očakávanej dĺžky dožitia sa čiastočne prejavia aj vo vyššom počte rokov strávených v zdraví[36], kedy bývajú náklady na zdravotnú starostlivosť pomerne nízke. Zároveň platí, že najvyššie výdavky pripadajú na posledné roky života (tzv. death related costs alebo DRC) a výrazný nárast priemerného veku zomretých ďalej oddiali nástup vysokých nákladov.

Popri zmenách v štruktúre obyvateľstva prispievajú k rastu výdavkov aj nedemografické faktory. Výdavky na zdravotnú starostlivosť sa zvyčajne správajú ako luxusný statok, pri raste príjmov teda rastie aj ich percento v pomere ku HDP[37]. Dynamický nárast výdavkov nastáva z dôvodu zvýšeného dopytu po rozsahu a kvalite zdravotníckych služieb, ako aj zavádzania nových technologických postupov v prípade, ak sú nové postupy nákladnejšie alebo použité na liečbu doposiaľ neliečených ochorení. Kombináciou uvedených vplyvov dochádza **v základnom scenári** k nárastu výdavkov na zdravotnú starostlivosť **o 1,3 % HDP na horizonte 50 rokov.** Miera citlivosti zdravotníctva na ekonomický rast a technologický progres však dokáže výrazne ovplyvniť projekcie výdavkov, v prípade naplnenia **rizikového scenára[38]** môže preto nárast výdavkov byť až **dvojnásobný v porovnaní so základným scenárom.**

---

32 Do skupiny policajtov sa v tejto správe zahŕňajú všetci, ktorým výsluhové dávky vypláca MV SR, t. j. policajti, hasiči, železničná polícia a horská záchranná služba.

33 Veľkosť deficitu je porovnateľná s univerzálnym systémom, ak sa vezme do úvahy jeho celková veľkosť.

34 Z dôvodu profesionalizácie armády došlo v minulosti k náhlemu zníženiu počtu vojakov a tým k redukcii príjmov penzijného výsluhového systému. Zároveň v minulosti boli v niektorých rokoch výsluhové dôchodky valorizované neštandardne vysoko, čo výrazne zvýšilo výdavky na dôchodky.

35 Výnimkou sú náklady ľudí vo veľmi vysokých vekoch, ktoré majú klesajúcu tendenciu. V spoločnej správe Európskej komisie a skupiny AWG z roku 2015 sa spomínajú ako možné príčiny poklesu vyššia rizikovosť niektorých zákrokov vo vysokom veku alebo dobrovoľné zriekanie sa zdravotnej starostlivosti zo strany starších ľudí.

36 V súlade s predošlými správami a predpokladmi AWG sú výdavkové profily upravované o polovicu nárastu v očakávanej dĺžke života.

37 V prvom roku bola na rast jednotkových nákladov uplatnená elasticita 1,1, ktorá postupne lineárne klesá k 1 ku koncu obdobia projekcie v základnom scenári.

38 Rizikový scenár predpokladá elasticitu 1,4 v prvom roku a postupný pokles k 1 ku koncu obdobia projekcie.

Graf 9: Simulované náklady na zdravotnú starostlivosť podľa veku (v EUR)

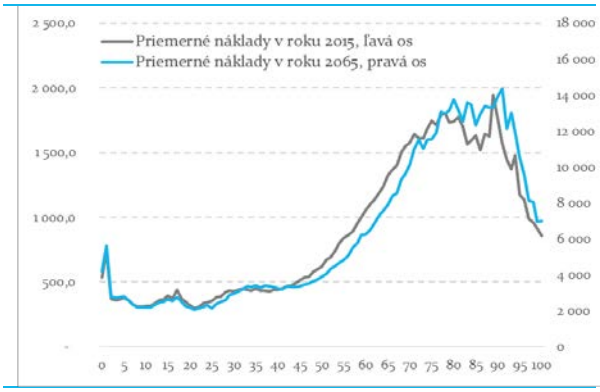

Zdroj: RRZ

Graf 10: Projekcie výdavkov na zdravotníctvo (v % HDP)

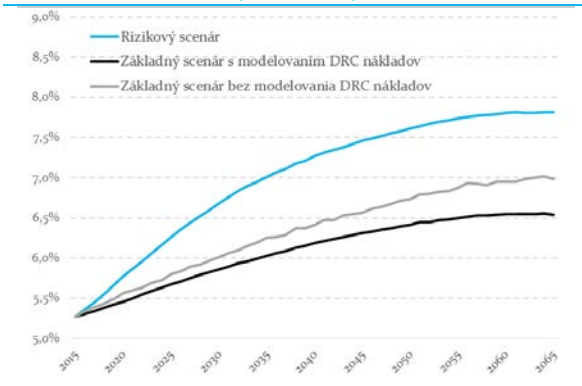

Zdroj: RRZ

3.5 Iné implicitné a podmienené záväzky

V základnom scenári sú zohľadnené aj ďalšie príjmy a výdavky vyplývajúce z implicitných[39] a podmienených[40] záväzkov verejnej správy. Ide o záväzky, ktoré nemusia ovplyvňovať saldo v metodike ESA2010 v súčasnosti, ale budú mať vplyv na saldo a dlh pri ich realizácii v budúcnosti. Na účely zostavenia základného scenára a výpočtu ukazovateľa udržateľnosti je dôležitou podmienkou poznanie ich vplyvu na saldo a dlh[41].

Pri zostavovaní základného scenára boli rovnako ako v minuloročnej správe identifikované nasledovné položky iných implicitných alebo podmienených záväzkov: **splácanie PPP projektu rýchlostnej cesty R1** a **schéma financovania nákladov na likvidáciu jadrových zariadení**.

V prípade **PPP projektu** nedošlo k žiadnym zmenám v odhade platieb za dostupnosť, ktoré hradí štát do roku 2041. Vzhľadom na to, že po tomto období prejde vlastníctvo rýchlostnej cesty na štát, v období po roku 2041 sa v základnom scenári uvažuje s výdavkami na údržbu[42]. Keďže základný scenár uvažuje s úrovňou HDP, podiel týchto výdavkov na HDP sa v porovnaní s minuloročnou správou mierne znížil (graf 11).

---

39 Implicitné záväzky definuje zákon o rozpočtovej zodpovednosti ako „rozdiel medzi očakávanými budúcimi výdavkami subjektov verejnej správy a očakávanými budúcimi príjmami subjektov verejnej správy, ktoré vyplývajú z finančných dôsledkov spôsobených budúcim uplatňovaním práv a povinností ustanovených právnym poriadkom Slovenskej republiky, ak tieto nie sú súčasťou dlhu verejnej správy“.

40 Podmienené záväzky ústavný zákon priamo nedefinuje, ide však o záväzky, ktoré sa materializujú do výdavkov rozpočtu len po splnení určitých podmienok. Výška záväzku sa v čase vzniku zvyčajne nedá spoľahlivo oceniť a rovnako nemusí byť zrejmé obdobie, ku ktorému sa povinnosť viaže.

41 Celková výška týchto záväzkov sa vyčísľuje pri výpočte čistého bohatstva SR (kapitola 5). Ide však o odlišný pohľad, keďže nie všetky identifikované záväzky sa musia prejaviť v salde a dlhu (resp. môžu sa prejaviť len čiastočne). Napríklad podmienený záväzok zo súdneho sporu sa nemusí v salde prejaviť vôbec, ak štát daný súdny spor vyhrá a nevzniknú mu dodatočné náklady. Súčasťou základného scenára sú preto len tie implicitné a podmienené záväzky, ktorých vplyv na saldo možno odhadnúť.

42 Výdavky na údržbu vychádzajú z odhadu časti platby za dostupnosť, ktorá slúži na úhradu prevádzkových nákladov súkromnej spoločnosti. Počas zvyšného obdobia základného scenára sa zachováva ich podiel na HDP.

V odhade vplyvu **schémy financovania vyraďovania jadrových zariadení** došlo k aktualizácii projekcií[43], čo posunulo časť výdavkov za horizont základného scenára (graf 12). Túto projekciu vychádzajúce zo skutočných údajov roku 2014 RRZ zaktualizovala o skutočný vývoj príjmov a výdavkov v roku 2015, prognózovaný vývoj inflácie do roku 2019 a predpoklad ročného posunu spustenia 3. a 4. bloku jadrovej elektrárne Mochovce[44].

Graf 11: Platba za dostupnosť PPP projektu a výdavky na údržbu (% HDP)

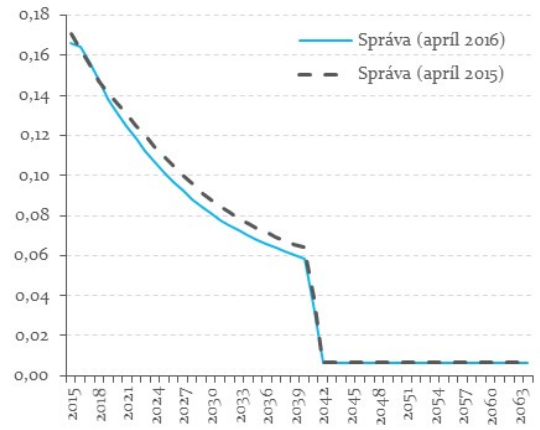

Zdroj: MDVRR SR, RRZ

Graf 12: Schéma likvidácie jadrových zariadení – vplyvy na saldo (% HDP)

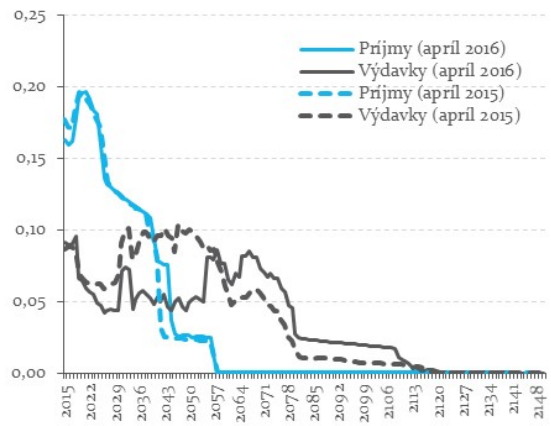

Zdroj: RRZ, MH SR

Podmienené záväzky zo súdnych sporov a poskytnutých záruk neboli v základnom scenári zohľadnené vzhľadom na neistotu ohľadne materializácie týchto záväzkov a potreby definovania jasnej metodológie zahrnutia možných rizík pre dlhodobú udržateľnosť verejných financií. Podľa Súhrnnej výročnej správy SR za rok 2014 dosiahli podmienené záväzky k 31.12.2014 výšku 13 401 mil. eur (17,7 % HDP). Z tejto sumy len časť pripadajúca na Európsky nástroj finančnej stability (EFSF) vo výške 2 318 mil. eur (3,1 % HDP) je zahrnutá v základnom scenári, keďže tieto záväzky sú súčasťou hrubého dlhu[45].

3.6 Základný scenár dlhodobého vývoja verejných financií

Spojením strednodobého scenára s dlhodobými projekciami príjmov a výdavkov citlivých na starnutie populácie a zahrnutím ďalších implicitných a podmienených záväzkov vznikne základný scenár dlhodobého vývoja verejných financií.

Nižšie uvedené grafy ilustrujú očakávaný vývoj primárneho salda a hrubého dlhu verejnej správy v horizonte do roku 2065, vychádzajúc zo štartovacieho roku 2015. Dlh verejnej správy

43 Vláda na svojom zasadnutí dňa 8. júla 2015 schválila Návrh Vnútroštátnej politiky a Vnútroštátneho programu nakladania s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi v SR ako aktualizáciu strategického dokumentu Stratégia záverečnej časti mierového využívania jadrovej energie v Slovenskej republike.

44 Projekcia uvažovala so spustením 3. a 4. bloku jadrovej elektrárne Mochovce v rokoch 2016 a 2017, čo sa pravdedpodobne nezrealizuje, keďže rozpočet verejnej správy na roky 2016 až 2018 uvažuje s dodatočnými príjmami až od roku 2017. Z toho dôvodu RRZ posunula predpoklad spustenia blokov do rokov 2017 a 2018.

45 V metodike národných účtov sa do dlhu zaznamenáva časť záväzkov voči EFSF. Na konci roku 2014 bol vplyv EFSF na hrubý dlh 1 997 mil. eur (2,6 % HDP).

by podľa tejto projekcie vzrástol z úrovne 52,9 % HDP až na 167,0 % HDP. Ide o hypotetický scenár, keďže trhy by prestali financovať potreby Slovenska už pri významne nižších úrovniach dlhu. Efekt reakcie finančných trhov, ale aj domácností a podnikateľov je predmetom kapitoly 6, ktorá ukazuje, že pri dynamickom pohľade sa rok, kedy sa teoreticky Slovensko prestane financovať, významne priblíži.

Nárast dlhu je v základnom scenári určovaný deficitným hospodárením verejnej správy, ktorý je spôsobený najmä nárastom výdavkov citlivých na starnutie populácie v pomere k HDP z 18,7 % v roku 2015 na 20,9 % HDP v roku 2065. Vysoký dlh následne spôsobuje prudký nárast výšky platených úrokov a opätovne prispieva k ďalšiemu nárastu dlhu. Z uvedeného vyplýva, že z pohľadu dlhodobej udržateľnosti je kľúčové zabezpečiť stabilnú úroveň dlhu verejnej správy, nakoľko opustenie „bezpečnej zóny“ automaticky vedie k nekontrolovanému nárastu deficitu a ďalšiemu nárastu dlhu. **Bez prijatia dodatočných opatrení s platnosťou po roku 2015 by verejný dlh presiahol hornú hranicu definovanú ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti v roku 2028[46].**

Graf 13: Vývoj dlhu a primárneho salda v základnom scenári (% HDP)

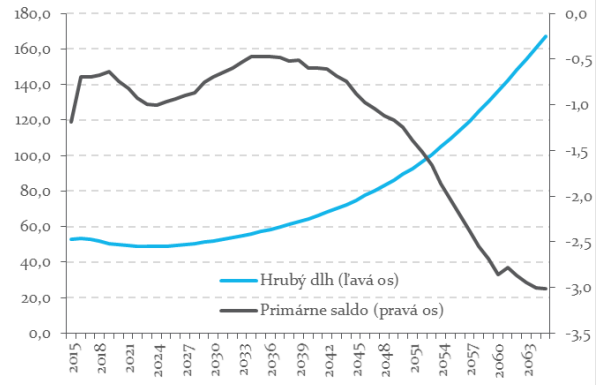

Zdroj: RRZ

Graf 14: Vývoj výdavkov v základnom scenári (% HDP)

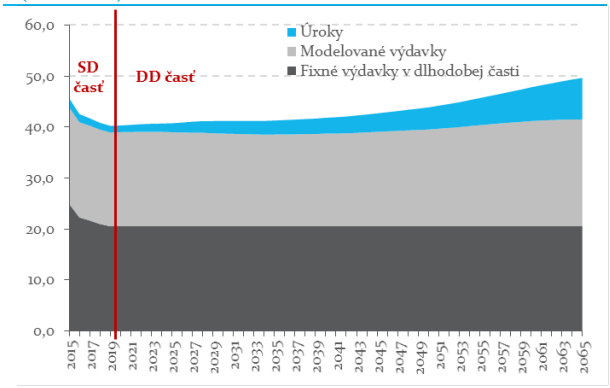

SD – strednodobá projekcia
DD – Dlhodobá projekcia

Zdroj: RRZ

46 V tom čase by horná hranica dlhu bola vo výške 50 % HDP.

Tab 5: Základný scenár verejných financií (% HDP)

		Strednodobá časť				Dlhodobé projekcie				
	2015*	2016	2017	2018	2019	2020	2030	2040	2050	2065
Príjmy	**42,6**	**40,2**	**39,6**	**38,8**	**38,3**	**38,3**	**38,0**	**38,1**	**38,3**	**38,5**
Daňové príjmy	18,1	17,9	17,5	17,3	17,1	17,1	17,1	17,1	17,1	17,1
Sociálne a zdravotné odvody	14,0	14,0	13,8	13,7	13,5	13,5	13,5	13,7	13,9	14,0
Granty a transfery	5,4	3,4	3,4	3,2	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1
Nedaňové príjmy	5,1	5,0	4,8	4,6	4,5	4,5	4,3	4,2	4,1	4,2
- Príspevky do NJF	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0
- Príjmy z majetku	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5	0,6
- Ostatné nedaňové príjmy	4,0	3,9	3,8	3,7	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
Výdavky	**45,4**	**42,5**	**41,7**	**40,8**	**40,2**	**40,3**	**41,2**	**41,8**	**43,9**	**49,6**
Primárne výdavky	43,6	40,9	40,3	39,5	38,9	39,0	38,7	38,7	39,5	41,5
Fixné v dlhodobej časti	24,7	22,3	21,7	21,0	20,5	20,5	20,5	20,5	20,5	20,5
Výdavky citlivé na demografiu	18,7	18,4	18,3	18,3	18,2	18,2	18,1	18,1	18,9	20,9
Náklady na ukončenie prevádzky JE	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
PPP projekty a náklady na údržbu	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Transfery politickým stranám	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Úroky	1,8	1,6	1,4	1,3	1,3	1,3	2,5	3,1	4,3	8,1
Saldo VS	**-2,7**	**-2,3**	**-2,1**	**-2,0**	**-1,9**	**-2,1**	**-3,2**	**-3,7**	**-5,6**	**-11,1**
Primárne saldo VS	**-0,9**	**-0,7**	**-0,7**	**-0,7**	**-0,6**	**-0,7**	**-0,7**	**-0,6**	**-1,2**	**-3,0**
Dlh	**52,9**	**53,6**	**53,1**	**52,0**	**50,5**	**49,7**	**52,1**	**64,5**	**89,4**	**167,0**

** bez jednorazových vplyvov*

Zdroj: RRZ

4 Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti

Na vyhodnotenie solventnosti SR na základe tokových veličín popísaných v kapitole 3 používa RRZ ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (takzvaný GAP alebo medzera udržateľnosti). Vyjadruje, o koľko je potrebné v súčasnosti permanentne zvýšiť verejné príjmy alebo znížiť verejné výdavky, aby hrubý verejný dlh v päťdesiatročnom horizonte nepresiahol 50 percent HDP, teda hornú hranicu stanovenú ústavným zákonom[47].

4.1 Vývoj ukazovateľa v rokoch 2014 a 2015

V minuloročnej správe z apríla 2015 bol publikovaný ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti vychádzajúci z roka 2014. **Jeho hodnota na úrovni 2,4 % HDP bola z dôvodu revízie štartovacieho roka a základného scenára upravená na súčasných 1,4 % HDP.** K zlepšeniu prispela najmä revízia deficitu verejnej správy v roku 2014, keďže deficit očistený o jednorazové vplyvy sa znížil o 0,2 % HDP. Zároveň sa vplyvom lepšieho makroekonomického vývoja zvýšila prognóza daňových príjmov v strednodobom horizonte[48], pričom rast bežných výdavkov je tlmený nižšou infláciou.

Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti za rok 2015 vyčíslila RRZ na 1,4 % HDP. Znamená to, že k tomu, aby verejný dlh SR do roku 2065 pri predpokladanom makroekonomickom a demografickom vývoji neprekročil horný limit daný ústavným zákonom, by bolo potrebné okamžite trvalo zvýšiť verejné príjmy alebo znížiť verejné výdavky ešte o uvedenú hodnotu.

Tab 6: Vývoj ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti (% HDP)

	2011	2012	2013	2014	2015	najvýznamnejší vplyv zmien
Mimoriadna správa - december 2012	6,8	-	-	-	-	-
Riadna správa - apríl 2013	7,0	4,3	-	-	-	2012: reforma systému dôchodkového zabezpečenia, konsolidačné opatrenia na rok 2013
Riadna správa - apríl 2014	-	4,0	3,0	-	-	2013: zlepšenie salda rozpočtu, reforma výsluhového zabezpečenia
Riadna správa – apríl 2015	-	-	1,9	2,4	-	2014: zhoršenie salda v roku 2014, čiastočne kompenzované legislatívnymi zmenami v daniach na rok 2015
Riadna správa – apríl 2016	-	-	-	1,4	1,4	2015: zhoršenie salda v roku 2015, zavedenie minimálnych dôchodkov, kompenzované nižším dlhom a pozitívnejším vplyvom makroekonomického vývoja na strednodobý scenár.

Zdroj: RRZ

47 Horný strop na verejné zadlženie, spolu s ostatnými hranicami dlhových pásiem, sa podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti počas prechodného obdobia od roku 2018 postupne (každý rok o jeden perc. bod) zníži zo súčasných 60 % HDP na 50 % HDP v roku 2027 a v ďalších rokoch zostane na tejto úrovni.

48 Základný scenár vychádzajúci z roku 2014, vrátane príspevkov k zmene ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti, je uvedený v prílohe č. 9.

V medziročnom porovnaní sa indikátor udržateľnosti nezmenil. Vplyv jednotlivých pozitívnych a negatívnych faktorov bol minimálny a navzájom sa kompenzoval. Na jednej strane došlo k uvoľneniu fiškálnej politiky v roku 2015, kedy sa štrukturálne saldo verejnej správy medziročne zhoršilo o 0,1 % HDP, čo prispelo k zvýšeniu ukazovateľa o 0,2 p.b. Medziročne zníženie hrubého dlhu z 53,9 % HDP v roku 2014 na 52,9 % HDP v roku 2015 malo na zmenu ukazovateľa zanedbateľný vplyv. Ďalšími zmenami boli zavedenie minimálnych dôchodkov, ktoré mierne zhoršili dlhodobú udržateľnosť a otvorenie druhého piliera, ktoré od roku 2015 zvýšilo príjmy Sociálnej poisťovne, pričom nárast verejných výdavkov na dôchodky možno očakávať až na konci základného scenára. Pozitívne na ukazovateľ vplýva predovšetkým vývoj rozpočtu v strednodobom horizonte za predpokladu nezmenených politík. Aktuálne vyhliadky ekonomického vývoja vytvárajú priestor na zníženie deficitu bez zásahov vlády o 1,1 % HDP do roku 2019, čo prispelo k zlepšeniu ukazovateľa udržateľnosti o 0,2 p.b.

Graf 15: Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti v roku 2015 (% HDP)

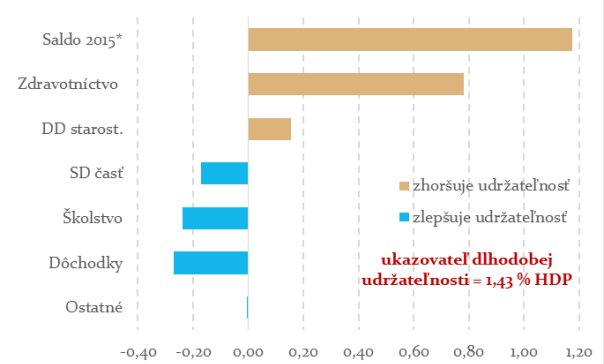

*Pozn.: * ide o vplyv počiatočnej rozpočtovej pozície, t.j. štrukturálneho primárneho salda v roku 2015*
SD časť - strednodobá časť, DD starost. - výdavky na dlhodobú starostlivosť

Zdroj: RRZ

Graf 16: Príspevky k zmene ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti medzi rokmi 2014 a 2015 (% HDP)

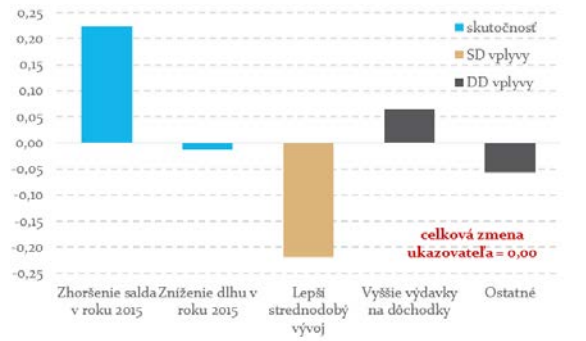

SD – strednodobá projekcia
DD – Dlhodobá projekcia

Zdroj: RRZ

4.2 Citlivostné scenáre

Dlhodobé projekcie sú spojené s väčšou mierou neistoty. Z uvedeného dôvodu je užitočné pozerať sa okrem základného scenára vychádzajúceho z nezmenených politík a najpravdepodobnejších demografických, makroekonomických a rozpočtových projekcií, aj na iné možnosti budúceho vývoja, či iné možné definície ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti.

Alternatívne scenáre sú založené na predpokladoch o tempe konsolidácie a zmene jednotlivých parametrov, ktoré v dlhodobom horizonte ovplyvňujú makroekonomický vývoj, ako aj výstupy z dlhodobých prognostických modelov.

Podobne ako v prípade súkromných financií, kde sa odkladanie splácania záväzkov nemusí v konečnom dôsledku oplatiť, aj vo verejných financiách odsúvanie dôležitých reforiem nesie so sebou dodatočné náklady. Vo všeobecnosti sa dá povedať, že čím viac sa odkladá dlhodobá stabilizácia verejných financií, tým viac je nutné v budúcnosti konsolidovať. Tieto **náklady**

z odkladu[49] (cost of delay) je možné pri stanovených predpokladoch kvantifikovať dodatočnú potrebu opatrení na to, aby dlh nepresiahol úroveň 50 % HDP do konca sledovaného obdobia:

- Prvý scenár predpokladá, že **v počiatočných piatich rokoch nedochádza k žiadnym úsporným opatreniam, pričom po skončení tohto obdobia prebehne okamžitá jednorazová konsolidácia**, podobne ako v základnom scenári. V ďalšom období už vláda nevykonáva žiadne opatrenia a rovnako ako pri predchádzajúcom scenári je nárast dlhu na konci obdobia spôsobený starnutím populácie. V tomto prípade **dosahuje nárast ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti** (dodatočná potreba šetrenia o 5 rokov) **hodnotu 0,16 p.b**.
- Druhý scenár predpokladá **postupnú konsolidáciu** verejných financií, pričom celková suma konsolidácie prevýši ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti. Tento scenár možno ilustrovať na cieľoch vlády definovaných v aktuálnom programe stability[50]. **Dosiahnutie mierne prebytkového rozpočtu v roku 2019 (0,16 % HDP), pričom jeho ďalšívývoj by bol ovplyvňovaný len príjmami a výdavkami citlivými na starnutie populácie, by znamenalo zlepšenie ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti o 1,9 p.b., čím by dosiahol -0,47 % HDP. Hrubý dlh na konci 50-ročného obdobia by v takomto prípade bol mierne nad 10 % HDP** (graf 17). Dôležitým predpokladom takéhoto vývoja je schopnosť premietnuť zlepšené hospodárenie do znižovania dlhu blízko nulovej hranice.
- Tretí scenár ilustruje dopady **nevyužitia priaznivého ekonomického vývoja na konsolidáciu verejných financií**. V celom základnom scenári sa predpokladá zachovanie rovnakého podielu na HDP tých výdavkov a nedaňových príjmov, ktoré nie sú ovplyvnené starnutím populácie a inými implicitnými záväzkami. V horizonte do roku 2019 by to znamenalo dosahovanie deficitov verejnej správy v rozpätí 2,1 až 2,9 % HDP. **Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti by sa zhoršil o 0,9 p.b. a dosiahol by 2,35 % HDP. Hrubý dlh by presiahol horný limit ústavného zákona v roku 2023.**

Graf 17: Splnenie strednodobých rozpočtových cieľov (% HDP)

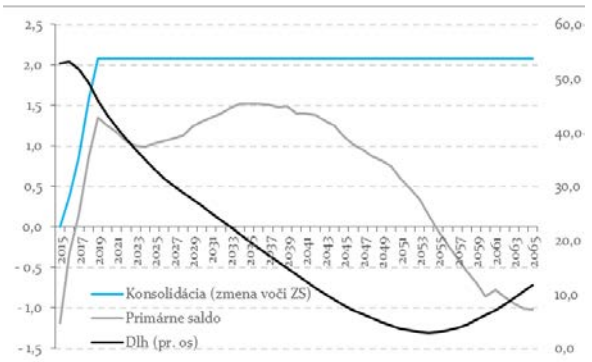

Zdroj: RRZ

Graf 18: Nevyužitie priaznivého vývoja na konsolidáciu (% HDP)

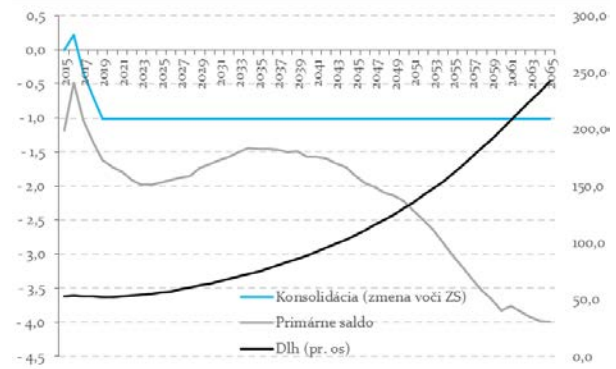

Zdroj: RRZ

49 Pri kvantifikácii nákladov z odkladu sa porovnáva základný scenár a alternatívne scenáre, ktoré sa vyznačujú odlišným načasovaním alebo tempom konsolidácie. Vyčíslením hodnôt ukazovateľov dlhodobej udržateľnosti alternatívnych scenárov a ich následným porovnaním so základným scenárom je možné vyhodnotiť, o koľko bude nutné dodatočne zlepšiť štrukturálne primárne saldo k dlhodobej stabilizácii verejných financií.

50 Program stability Slovenskej republiky na roky 2016 až 2019, schválený vládou SR dňa 29. apríla 2016.

Odlišné definície ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti umožňujú ilustrovať jeho citlivosť na stanovený horizont a cieľovú výšku:

- Citlivosť ukazovateľa udržateľnosti na stanovený horizont je ilustrovaná v scenári, v ktorom sa predĺži päťdesiatročný horizont o dodatočných 10 rokov. Inými slovami, o koľko by bolo potrebné permanentne skonsolidovať verejné financie, aby dlh SR neprekročil 50 % HDP ani v rokoch 2066-2075. **Predĺženie horizontu udržateľnosti o desať rokov zvýši medzeru udržateľnosti o štvrtinu percentuálneho bodu na 1,7 % HDP.**
- Inou alternatívou je predpoklad, že dlh by sa do roku 2065 nemal pohybovať ani v sankčných pásmach ústavného zákona, ktoré budú začínať už pri výške 40 % HDP. **Ak by sme chceli dlh na päťdesiatročnom horizonte udržať pod touto hranicou, potrebovala by verejná správa permanentne znížiť výdavky alebo zvýšiť príjmy o 1,6 % HDP.** Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti tak oproti základnému scenáru vzrastie o vyše 0,1 percentuálneho bodu.

Ďalšou skupinou citlivostných scenárov možno ilustrovať **vplyv alternatívnych makroekonomických a demografických projekcií** na ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti:

- Jednou z kľúčových veličín určujúcich stabilitu verejného dlhu sú **úrokové náklady** na jeho refinancovanie. Keďže základný scenár počíta s implicitnou úrokovou sadzbou na dlh SR zohľadňujúcou predpoklady EK, v tomto scenári sa uvažuje o sadzbe nižšej o 50 bázických bodov. Zníženie úrokov[51] o pol percentuálneho bodu zníži indikátor udržateľnosti o 0,14 p. b. HDP na konečných **1,3 % HDP.**
- Rast produktivity práce má na dlhodobú udržateľnosť pomerne silný vplyv. Ak by bol **rast produktivity práce v dlhodobom horizonte nižší o 0,3 p.b. v porovnaní so základným scenárom**, indikátor udržateľnosti by sa **zhoršil o 0,6 p.b. na úroveň 2,0 % HDP**. Tento scenár predpokladá konvergenciu SR len k 80% úrovni HDP na obyvateľa EÚ. Symetricky možno očakávať, že **dosiahnutie priemeru EÚ by naopak znížilo indikátor o 0,6 p.b.**
- Pozitívny vplyv na uzatváranie rozpočtovej medzery by malo postupné lineárne **zvýšenie úhrnnej plodnosti** na úroveň 2,1 v roku 2065. Tento predpoklad prispeje k **zlepšeniu indikátora o 0,2 p.b. na konečných 1,2 % HDP**, pričom za horizontom roku 2065 je tento efekt ešte pozitívnejší. Hlavným dôvodom je najmä zvýšenie HDP cez vyššiu zamestnanosť.
- Veľmi mierne zlepšenie udržateľnosti by nastalo, ak by sme sa dožívali vyššieho veku. V scenári, ktorý predpokladá rýchlejšie znižovanie pravdepodobností úmrtia takým spôsobom, aby bola oproti základnému scenáru v roku 2065 **stredná dĺžka života pri narodení približne o 2 roky vyššia**, sa indikátor udržateľnosti mierne **zlepší o 0,06 p.b. a dosiahne hodnotu 1,37 % HDP**. Dôvodom je fakt, že dôchodkový vek je automaticky naviazaný na vývoj strednej dĺžky života, čo bráni predlžovaniu doby, ktorú dôchodcovia budú poberať dôchodky. Dlhšia doba na trhu práce síce znamená

[51] Vplyv úrokových sadzieb na dlhodobú udržateľnosť je ilustrovaný aj v rámci kapitoly 6, v ktorej výška sadzieb reaguje na výšku dlhu plynule, pričom sa berú do úvahy aj spätné efekty na ekonomický rast.

vyšší priznaný dôchodok v dôsledku dlhšej doby platenia odvodov, zároveň však dôjde k zvýšeniu HDP. Práve efekt vyššieho HDP v pomerovom ukazovateli veľmi mierne zníži výdavky na HDP napriek ich miernemu nominálnemu nárastu.

- Významné zhoršenie udržateľnosti by nastalo v prípade, že sa prejaví **rizikový scenár v zdravotníctve**. Zdvojnásobenie nárastu výdavkov na zdravotnú starostlivosť v porovnaní so základným scenárom by **zhoršilo ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti o 0,79 perc. bodov na hodnotu 2,22 % HDP**.
- Hospodársky cyklus prináša opakujúce sa fázy poklesu a vzostupu ekonomickej aktivity. Ak nastane v strednodobom horizonte len čiastočné **spomalenie zahraničného dopytu,** približne na úrovni jednej tretiny ako v čase krízy v roku 2009, výkyv by mal za následok **zhoršenie indikátora udržateľnosti na 1,49% HDP**.

Tab 7: Prehľad alternatívnych scenárov (% HDP)

Scenár	GAP	
Základný scenár 2015	**1,43**	-
Posun konsolidácie o 5 rokov	1,59	0,16
Ciele Programu stability 2016-2019	-0,47	-1,90
Nevyužitie priaznivého vývoja na konsolidáciu	2,35	0,92
Horizont dlhší o 10 rokov	1,68	0,25
Scenár s rezervou 10 % HDP	1,56	0,13
Nižšia úroková sadzba o 50 b. b.	1,29	-0,14
Nižšia produktivita práce (-0,3 p.b. v roku 2060)	2,00	0,57
Vyššia úhrnná plodnosť (2,1 v roku 2060)	1,21	-0,22
Vyššia dĺžka života (+ 2 roky v roku 2060)	1,37	-0,06
Rizikový vývoj v zdravotníctve	2,22	0,79
Spomalenie zahraničného dopytu v roku 2020	1,49	0,06
p.m. Základný scenár pri makroekonomickej prognóze bez zmeny politík (Box 2)	*1,02*	*-0,41*

Zdroj: RRZ

Graf 19: Vývoj dlhu v základnom scenári a v alternatívnych scenároch (% HDP)

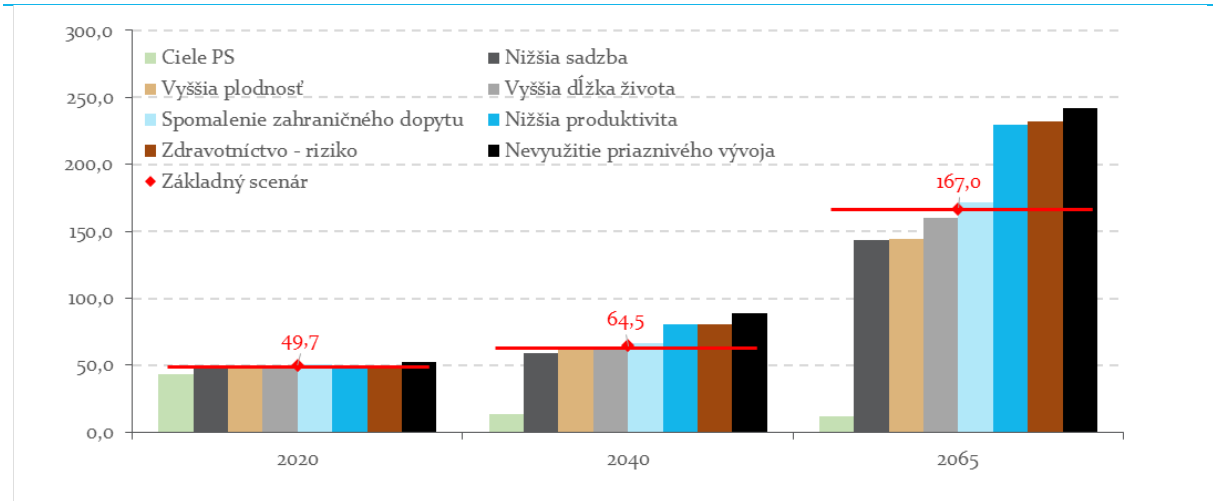

Pozn.: Scenáre s posunom konsolidácie, dlhším horizontom a nižšou cieľovou hodnotou dlhu vychádzajú z rovnakých úrovní dlhu ako základný scenár.
Zdroj: RRZ

Box 2: Základný scenár pri makroekonomickej prognóze bez zmeny politík

Makroekonomické predpoklady základného scenára by mali vychádzať z predpokladu nezmenených rozpočtových politík. Takýto postup sa doteraz neuplatňoval vzhľadom na chýbajúce presné informácie o tom, aké konkrétne opatrenia a s akým vplyvom boli zahrnuté do prognózy Výboru pre makroekonomické prognózy. RRZ prvýkrát v tejto správe odhadla tieto vplyvy a na ilustráciu pripravila makroekonomickú prognózu bez zmeny politík.

Po vylúčení konsolidačných opatrení uvedených v Prílohe 7 došlo v porovnaní s prognózou VpMP (z februára 2016) k zlepšeniu celkovej makroekonomickej prognózy, čo znamená, že ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti dosiahol 1,02 % HDP. Táto zmena v porovnaní s ukazovateľom vychádzajúcim z prognózy výboru (1,43 % HDP) neznamená, že by sa znížila veľkosť opatrení potrebných na dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti. Poukazuje len na potrebu odlišnej interpretácie výsledkov.

Na dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti sú okamžite potrebné trvalé opatrenia vo výške 1,43 % HDP. Tieto opatrenia však povedú k zhoršeniu makroekonomického vývoja v takej miere, že ich výsledný vplyv dosiahne 1,02 % HDP.

5 Čisté bohatstvo Slovenskej republiky

Čisté bohatstvo Slovenskej republiky[52] dosiahlo na konci roku 2014 negatívnu hodnotu 141,2 mld. eur, čo predstavuje 229,8 % HDP. Interpretáciu tejto hodnoty zatiaľ sťažujú problémy s oceňovaním niektorých aktív a pasív tvoriacich čisté bohatstvo[53]. Z toho dôvodu je vhodnejšie individuálne posudzovať jeho jednotlivé súčasti, ktoré je možné už v súčasnosti korektne hodnotiť a zamerať sa na analýzu ich medziročných zmien (tabuľka 8).

Tab 8: Čisté bohatstvo verejného sektora Slovenskej republiky za roky 2013 a 2014 (% HDP)

	2013	2014	medziročná zmena	z toho: metodické zmeny	z toho: zmena úrovne	vplyv HDP
1. Vlastné imanie verejného sektora	3,0	-22,7	-25,7	-25,3	-0,3	-0,1
- VI súhrnného celku ver. správy	0,9	-18,6	-19,5	-25,3	5,9	0,0
- VI podnikov FNM	7,0	0,4	-6,6	-	-6,5	-0,2
- VI Národnej banky Slovenska	-5,0	-4,5	0,4	-	0,3	0,1
2. Implicitné záväzky	-216,6	-147,5	69,1	-	64,1	4,9
3. Podmienené záväzky	-16,3	-17,7	-1,4	-2,3	0,5	0,4
4. Iné aktíva (aktívne súdne spory)	0,9	1,1	0,2	0,3	0,0	0,0
Čisté bohatstvo (1+2+3+4)	**-229,0**	**-186,8**	42,2	**-27,3**	**64,3**	**5,2**
p.m. čisté bohatstvo (mil. eur)	*-169 111*	*-141 155*	*27 957*	*-20 631*	*48 587*	-

Zdroj: MF SR, RRZ

V roku 2014 sa čisté bohatstvo zlepšilo o takmer 28 mld. eur, v pomere k HDP ide o zlepšenie o 42,2 perc. bodu. Na tomto vývoji sa najvýraznejšou mierou podieľala **aktualizácia implicitných záväzkov a metodické zmeny.** Medziročný rast HDP prispel k zlepšeniu čistého bohatstva o 5,2 perc. bodov.

Implicitné záväzky poklesli o 48,5 mld. eur (64,1 % HDP). Najvýznamnejšie zníženie záväzkov nastalo v systéme **zdravotníctva a dôchodkovom systéme** z dôvodu aktualizácie dlhodobých makroekonomických a demografických predpokladov schválených pracovnou skupinou Európskej komisie[54]. Do projekcie sa zahrnul aj dôchodkový systém ozbrojených zložiek a vplyvy vianočných dôchodkov.

[52] Čisté bohatstvo Slovenskej republiky je v ústavnom zákone o rozpočtovej zodpovednosti č. 493/2011 Z.z. definované ako „súčet vlastného imania subjektov verejnej správy, vlastného imania Národnej banky Slovenska, vlastného imania podnikov štátnej správy a podnikov územnej samosprávy, upravený o implicitné záväzky a podmienené záväzky, iné aktíva a iné pasíva“. Tento koncept je bližšie popísaný v prílohe č. 8. Čisté bohatstvo kvantifikuje a zverejňuje Ministerstvo financií v rámci každoročnej súhrnnej výročnej správy Slovenskej republiky.

[53] Ide napríklad o ocenenie prírodného bohatstva (voda, lesy, nerastné suroviny) a zaznamenanie budov v účtovnej a nie v trhovej hodnote. Na druhej strane v záväzkoch nie sú zachytené napríklad záväzky spojené s implementáciou štandardov EÚ (vzťahujúcich sa napríklad na kanalizácie, energetickú efektívnosť budov) a ekologický dlh (napríklad náklady na odstránenie skládok toxického odpadu).

[54] Dlhodobé predpoklady sa pravidelne raz za tri roky aktualizujú.

Metodické zmeny zhoršili čisté bohatstvo verejného sektora celkovo o 19,1 mld. eur (25,3 % HDP). Súvisia s pokračujúcim zlepšovaním údajovej základne a metodiky výpočtu. Konkrétne išlo o **zahrnutie dlhodobých rezerv na zamestnanecké požitky**[55] v ústrednej správe na základe odhadu ministerstva financií s negatívnym vplyvom 16,5 mld. eur (21,8 % HDP). Druhou významnou metodickou zmenou bolo **prevedenie majetkových účastí najväčších podnikov FNM SR na ministerstvo hospodárstva a ministerstvo dopravy**. Následná konsolidácia ich vlastného imania v rámci súhrnného celku verejnej správy mala čistý negatívny vplyv vo výške 2,6 mld. eur (3,5 % HDP). Presun týchto podnikov viedol aj k **zahrnutiu ich podmienených záväzkov**[56] vo výške 1,1 mld. eur (1,5 % HDP). Okrem toho sa okruh podmienených záväzkov rozšíril o ďalšie subjekty (ministerstvo vnútra, SZRB, Eximbanka a SEPS) s negatívnym vplyvom vo výške 599 mil. eur (0,8 % HDP).

Uvedené metodické zmeny prispejú k zlepšeniu vypovedacej schopnosti čistého bohatstva. Na druhej strane zahrnutie rezerv na financovanie budúcich výdavkov na výsluhové dôchodky a na náklady spojené s vyraďovaním jadrových zariadení do vlastného imania verejnej správy môže skresliť čisté bohatstvo, keďže tieto výdavky sú odhadnuté aj v rámci implicitných záväzkov. Z toho dôvodu **je potrebné, aby odhady v oboch zložkách čistého bohatstva boli v budúcnosti vzájomne konzistentné**.

Dôležitú úlohu v zmene čistého bohatstva môže zohrávať **zmena vlastného imania subjektov sektora verejnej správy**. Túto zmenu je potrebné analyzovať aj v kontexte vývoja hospodárenia vlády v metodike ESA2010, čo by umožnilo posúdiť vplyv politík vlády na čisté bohatstvo. Súčasné nastavenie zberu údajov, prostredníctvom ktorých sa vyčísľuje čisté bohatstvo, však zatiaľ neumožňuje takéto prepojenie.

Na ilustráciu prepojenia týchto dvoch prístupov sa RRZ zamerala na vývoj štátneho rozpočtu v roku 2014. Porovnaním účtovnej závierky a údajov v metodike ESA2010 identifikovala najvýznamnejšie položky rozdielov (tabuľka 9):

- **Zaznamenanie daňových príjmov** – rozdiely vyplývajú z použitia dvoch rôznych prístupov, pričom zámerom oboch je zaznamenanie daňových príjmov v období, s ktorým príslušná ekonomická aktivita súvisí. Z tohto pohľadu by mali byť oba prístupy rovnocenné. V účtovných výkazoch sa zaznamenáva predpis daní, t.j. to, čo sa malo v danom období zaplatiť, pričom sa zohľadňuje pravdepodobnosť nezaplatenia dane (prostredníctvom tvorby a znižovania opravných položiek a odpisu daňových pohľadávok). Podľa metodiky ESA2010 sa v prípade Slovenska[57] zaznamenávajú hotovostné príjmy daní, ktoré sa časovo posúvajú do obdobia, s ktorým ekonomická aktivita súvisí.
- **Sociálny systém ozbrojených zložiek** – podľa metodiky ESA2010 sa zaznamenávajú príjmy z poistného a výdavky na výsluhové dôchodky vynaložené v danom roku. V účtovných výkazoch je tento pohľad rozšírený o skutočnosť, že súčasným

[55] Zamestnanecké požitky tvoria napríklad výsluhové dôchodky v silových rezortoch, pozostalostné dôchodky, odstupné, odchodné a odmeny pri pracovnom a životnom jubileu.
[56] Podrobný zoznam podmienených záväzkov je uvedený v prílohe č. 8.
[57] Metodika ESA2010 umožňuje zaznamenať daňové príjmy dvomi spôsobmi: metódou časovo posunutých hotovostných príjmov a metódou predpisu daní znížených o odhad nevymožiteľnej časti. Slovensko uplatňuje prvý spôsob.

prispievateľom vzniknú v budúcnosti nároky na dávky (implicitné záväzky). Odhad budúcich nárokov je zahrnutý pomocou tvorby rezerv. V čase, keď zamestnanci prispievajú do systému, sa do nákladov zaúčtujú rezervy (znižujúce čisté bohatstvo) a v čase výplaty dávok sa tieto rezervy rozpustia do výnosov (zvyšujúce čisté bohatstvo).

- **Výnosy z dividend** – v účtovných výkazoch sa do finančných výnosov zaznamenajú všetky výnosy z dividend, kým podľa metodiky ESA2010 ide iba o dividendy z riadnej činnosti daného podniku. Rozdiel medzi obomi prístupmi tvoria napríklad mimoriadne dividendy[58] (vznikajúce zo zisku z precenenia majetku spoločnosti), čo je najvýznamnejší faktor vysvetľujúci rozdiel v roku 2014. Výška vyplatených dividend z pohľadu čistého bohatstva verejného sektora nie je podstatná, keďže ide o transfer medzi dvomi subjektmi patriacimi do verejného sektora s neutrálnym vplyvom na čisté bohatstvo. Na druhej strane v metodike ESA2010 je dôležité čo najpresnejšie zaznamenať hospodárenie verejnej správy, pričom pravidlá zaznamenania by nemali vytvárať motivácie na zlepšovanie hospodárenia na úkor podnikov s majetkovou účasťou štátu, ktoré nie sú zaradené vo verejnej správe. Preto je dôležité rozlišovať tú časť vyplatených dividend, ktoré zodpovedajú riadnej činnosti podniku.
- **Úrokové náklady a výnosy** – kurzové rozdiely a úrokové výnosy a náklady spojené s derivátovými operáciami nevstupujú podľa metodiky ESA2010 do salda verejnej správy, keďže sú považované za finančné transakcie.
- **Zaznamenanie investícií** – rozdiely medzi obomi prístupmi možno ilustrovať na príklade výstavby diaľničného úseku. Výdavky na výstavbu diaľnic negatívne ovplyvňujú saldo v metodike ESA2010 v čase, keď sa investícia realizuje. Príjmy z nej (napríklad výnosy z mýta) plynú v čase jej využívania. Vplyv investície v čase výstavby na čisté bohatstvo je nulový, keďže zvýšenie aktív v podobe nového úseku diaľnice je kompenzované poklesom finančných prostriedkov alebo tvorbou nového dlhu. V čistom bohatstve sa táto investícia prejaví až v čase jej užívania – na jednej strane z nej plynú výnosy v podobe mýta a na druhej strane sa diaľnica opotrebováva a vznikajú náklady (odpisy). Znamená to, že účtovníctvo zachytáva investície presnejšie z hľadiska ekonomickej odstaty.
- **Tvorba a zúčtovanie rezerv a opravných položiek** – ide napríklad o tvorbu a zúčtovanie rezervy na súdne spory, opravné položky k nehnuteľnému majetku. Kým saldo v metodike ESA2010 zvyčajne[59] ovplyvňujú až skutočne vynaložené výdavky, čisté bohatstvo ovplyvňujú rezervy a opravné položky, ktoré sa tvoria v čase, keď je vysoko pravdepodobné, že daný výdavok sa niekedy v budúcnosti zrealizuje resp. keď dochádza k dočasnému zníženiu hodnoty daného majetku.

[58] Mimoriadne dividendy z SPP dosiahli 321 mil. eur v roku 2014.

[59] Podľa pravidiel ESA2010 saldo môže byť ovplyvnené aj skôr ako sa zrealizuje výdavok. Napríklad v prípade poskytovania štátnych záruk sa negatívny vplyv na saldo zaznamená už v období, kedy je vysoko pravdepodobné, že štátna záruka sa zrealizuje.

Tab 9: Vybrané položky ovplyvňujúce čisté bohatstvo a saldo verejnej správy (tis. eur)

	VZaS	ESA2010	rozdiel
Daňové výnosy štátneho rozpočtu	**9 586 370**	**10 167 644**	**581 274**
- daňové a colné výnosy vrátane sankcií	10 435 676	10 167 644	-268 033
- z toho: DPH*	5 544 677	5 021 132	-523 545
- z toho: DPPO	2 040 062	2 363 589	323 527
- zúčtovanie opravných položiek	325 507	-	-325 507
- odpis daňových pohľadávok	-550 229	-	550 229
- opravné položky na daňové príjmy	-624 584	-	624 584
Sociálny systém ozbrojených zložiek	**54 718**	**-92 272**	**-146 990**
- náklady sociálneho zabezpečenia	-322 182	-268 981	53 201
- výnosy sociálneho zabezpečenia	243 961	176 709	-67 252
- zúčtovanie rezerv	132 939	-	-132 939
Výnosy z dividend	**714 155**	**220 595**	**-493 561**
Úrokové náklady znížené o výnosy	**-1 528 115**	**-1 281 814**	**246 301**
- úrokové náklady	-1 559 071	-1 447 780	111 291
- úrokové výnosy	205 145	175 543	-29 602
- kurzové straty	-342 908	-	342 908
- kurzové zisky	178 295	-	-178 295
Zaznamenanie investícií	**-516 239**	**-929 481**	**-413 242**
- odpisy dlhodobého majetku	-516 239	-	516 239
- hotovostné výdavky na investície	-	-929 481	-929 481
Tvorba a zúčtovanie ostatných rezerv a opravných položiek	**134 538**	**0**	**-134 538**

** v prípade Výkazu zisku a strát ide o výnos vrátane sankcií*

Zdroj: Štátna pokladnica, ŠÚ SR

6 Ekonomický rast

V základnom scenári je makroekonomický vývoj nezávislý od výšky dlhu či deficitu verejnej správy. Pri spätných väzbách možno očakávať negatívnu reakciu finančných trhov na vysokú úroveň dlhu, čo sa prejavuje postupne v náraste rizikovej prémie vo výnosoch zo štátnych dlhopisov, v spomalení tempa investícií z dôvodu nákladnejšieho financovania, či odčerpávaním zdrojov z úspor[60]. Ak uvažujeme so spätnými väzbami na ekonomický rast, bez konsolidačnej zmeny politiky vlády od roku 2015 by sa výrazne zvýšilo riziko nárastu dlhu v strednodobom horizonte, pričom prekročenie úrovne dlhu 60 % HDP by sa dosiahlo o 8 rokov skôr ako v základnom scenári (2030 vs. 2038).

V dlhodobých projekciách sa očakáva výkonnosť ekonomiky na úrovni potenciálu. Vzhľadom na fluktuáciu hospodárskeho cyklu môže dôjsť v prípade poklesu ekonomickej aktivity k ohrozeniu stability verejných financií. Pri negatívnom šoku v zahraničnom dopyte a po zahrnutí spätných väzieb, tak môže byť ohrozené refinancovanie dlhu oproti základnému scenáru už o 9 rokov skôr (po prekročení hranice dlhu na úrovni 60 % HDP v roku 2029).

6.1 Spätné väzby dlhu na ekonomický rast

Trhové subjekty financujúce vládu cez nákup dlhopisov citlivo reagujú na úroveň rizika svojej investície. V prípade narastajúceho rizika platobnej neschopnosti štátu sú ochotné niesť vyššie riziko len pri vyšších úrokových platbách od štátu. Základným efektom v prípade vyššieho dlhu v základnom scenári je teda výrazný vplyv na nárast úrokových nákladov a následne dlhu verejných financií.

Jedným z kanálov, cez ktoré sa riziko prenáša i na ďalšie trhové subjekty, je nárast úrokových sadzieb zo súkromných úverov (napr. v prípade odklonu od udržateľnej trajektórie verejných financií a zmeny výhľadu ratingu krajiny). Predraženie prevádzkových a dlhodobých úverov vedie k zvýšeniu nákladov firiem a domácností a následne k nižším úrovniam investícií a potenciálu ekonomiky.

V prípade výpadku dodatočných zdrojov na financovanie investícií z dôvodu rastu relatívnych podielov dlhu v portfóliách investorov sa menej voľných prostriedkov prejaví v odklade rozhodnutí domácich firiem o nových investíciách. Len časť chýbajúcich projektov je možné nahradiť zahraničnými prostriedkami (vplyv malej otvorenej ekonomiky)[61].

---

[60] Metodika pre analýzy dopadov spätných väzieb dlhu na ekonomický rast je uvedená v boxe 11 (str. 55) Správy o dlhodobej udržateľnosti verejných financií (apríl 2014). Efekty vplyvu dlhu na rizikovú prirážku sú odhadnuté na aktuálnych dátach krajín V4, metodika odhadu je podrobne popísaná v prílohe 8 Správy o dlhodobej udržateľnosti verejných financií (apríl 2014).

[61] 1 euro domácich investícií je nahradené približne 25-centami zo zahraničia, čo následne zhoršuje i bilanciu bežného účtu. Celkovo 1 euro deficitu spôsobí pri silnom efekte úspor 10-centovú stratu investícií, v slabom efekte 30-centovú stratu investícií.

Graf 20: Vývoj dlhu v základných spätných väzbách na ekonomický rast (% HDP)

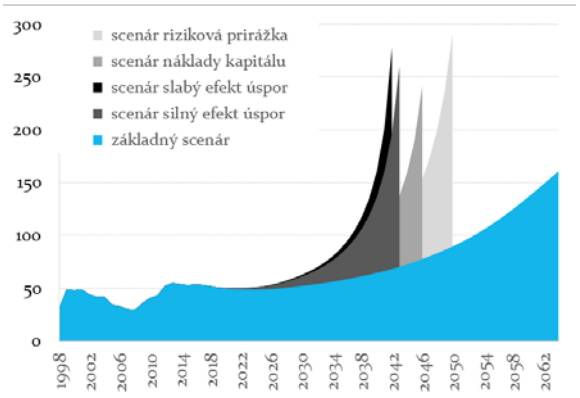

Zdroj: RRZ

Graf 21: Rast úrokových nákladov voči primárnemu deficitu (% HDP)

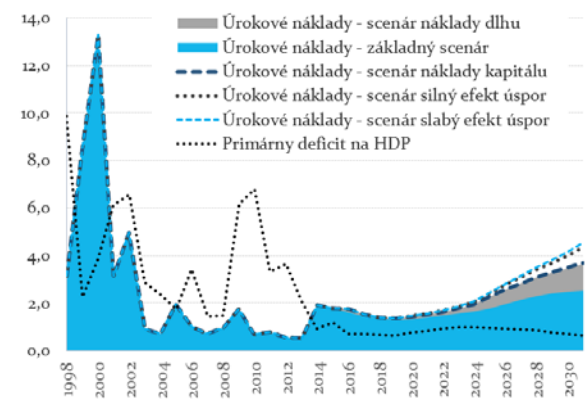

Zdroj: RRZ

Scenár riziková prirážka: scenár predpokladá prirodzenú reakciu investorov nakupujúcich štátne dlhopisy na narastajúci dlh štátu v podobe požiadaviek na vyššie výnosy. S narastajúcim rizikom platobnej neschopnosti štátu sú subjekty ochotné zaradiť danú investíciu do svojho portfólia iba v prípade vyšších ponúknutých úrokov, čo vedie opätovne k nárastu dlhu cez vyššie náklady na jeho refinancovanie. Tento prvotný efekt má zo všetkých scenárov najvýraznejší vplyv na rozpočet.
Scenár náklady kapitálu: nárast úrokov zo štátnych dlhopisov je v tomto scenári po istom čase nasledovaný rovnakým pohybom úrokov pre súkromný sektor, nakoľko štátne dlhopisy sú stále považované za najmenej rizikové investície v ekonomike. V prípade ich rastu sa predraží krátkodobé či dlhodobé financovanie investícií, čo vedie k zvýšeniu nákladov na kapitál.
Scenár efekt úspor: scenár vychádza z predpokladu, že investori majú obmedzené úspory. V prípade nárastu domáceho dlhu je pravdepodobné, že prostriedky použité na nákup domácich štátnych dlhopisov nebudú k dispozícii na produktívnejšie investície, ako napr. na nové technológie, či budovy. Prichádza strata rastu HDP a ďalší negatívny impulz pre úroveň dlhu voči HDP. Pri tomto scenári sa však predpokladá i pozitívna opačná reakcia v podobe nahradenia časti domácich investícii zahraničnými, čo je relevantné hlavne v prípade malej otvorenej ekonomiky

6.2 Rizikové scenáre pre ekonomický rast

Hospodársky cyklus prináša pravidelne sa opakujúce fázy poklesu a vzostupu ekonomickej aktivity, ktoré sa však odlišujú ich intenzitou alebo dĺžkou trvania. Stabilné a udržateľné verejné financie sú tak základným predpokladom odolnosti voči výkyvom v ekonomickej aktivite z dlhodobého hľadiska.

Po nástupe krízy v roku 2009 sa úroveň dlhu dostala v priebehu 4 rokov na historické maximá (s kulmináciou v roku 2013). Ak by nastalo v strednodobom horizonte len jednorazové mierne spomalenie zahraničného dopytu vo výške 2 percentuálnych bodov (v roku 2009 bolo medziročné spomalenie na úrovni 6 percentuálnych bodov), výkyv by mal za následok nárast dlhu o vyše 1 % HDP oproti základnému scenáru. Zatiaľ čo v základnom scenári je očakávaná úroveň dlhu v roku 2035 na úrovni 57 % HDP, v scenári so zahraničným šokom a spätnými väzbami na ekonomický rast je na úrovni 88 % HDP (podrobnosti v Boxe 3).

Graf 22: Vývoj dlhu so zahraničným šokom

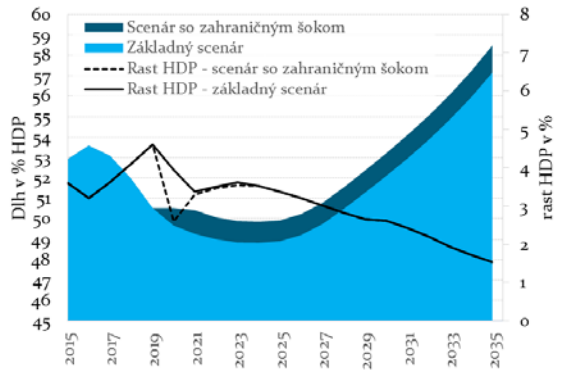

Zdroj: RRZ

Graf 23: Vývoj dlhu so spätnými väzbami

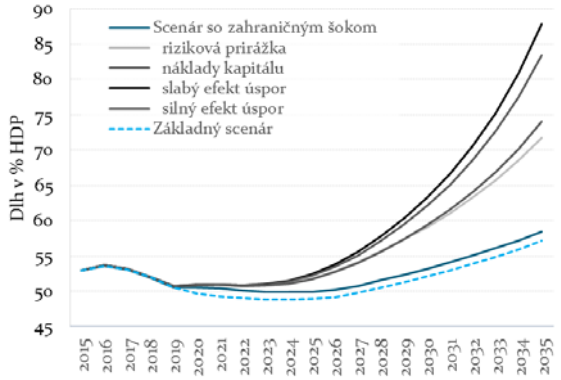

Zdroj: RRZ

Box 3: Rizikový makroekonomický scenár

V rizikovom scenári nadväzuje v strednodobom horizonte na makroekonomickú prognózu VpMP výkon ekonomiky na úrovni potenciálneho rastu. V simulácií v roku 2020 predpokladáme spomalenie zahraničného dopytu na úrovni jednej tretiny ako bolo v roku 2009 (oproti východiskovému roku), následkom čoho sa slovenská ekonomika prepadne naspäť do negatívnej produkčnej medzery. Rizikový scenár predpokladá základné ekonomické reakcie ekonomických agentov s adaptívnymi očakávaniami[62].

Hlavným transmisným kanálom pre ekonomický rast je pokles vývozu ako priamy následok krízy v zahraničí. Nevyužité vývozné kapacity sa prejavia v prezamestnanosti, čoho následkom bude pokles počtu pracujúcich v prvých dvoch rokoch. Domácnosti reagujú poklesom spotreby a zároveň zvýšením miery úspor. Vzhľadom na rigiditu miezd sa naplno prejaví nižší dopyt v pomalšom raste miezd s jednoročným oneskorením následne a s negatívnym vplyvom na cenový vývoj.

Tab 10: Vplyv spomalenia zahraničného dopytu na makroekonomické premenné

Rast v %	Rast v % - rizikový scenár					Zmena voči baseline			
	2019	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Spotrebiteľská inflácia	2,2	1,8	2,1	1,8	2,2	-0,2	0,1	-0,2	0,2
Zamestnanosť	0,9	-0,6	-0,4	0,1	0,1	-0,6	-0,4	0,0	0,0
Nominálna mzda	5,1	5,4	4,7	5,3	5,5	-0,1	-0,4	0,1	0,3
Reálna spotreba domácností	2,9	2,8	3,1	3,7	3,1	-0,8	0,0	0,5	-0,2
Vládna spotreba	0,8	3,7	3,0	3,3	3,2	0,1	0,0	0,1	-0,1
Fixné investície	2,0	0,0	3,5	3,1	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Vývoz	8,5	1,6	3,1	3,2	3,3	-2,0	0,0	0,0	0,0
Dovoz	6,6	2,2	3,1	3,3	3,2	-1,4	0,0	0,1	-0,1
Reálne HDP	**4,6**	**2,4**	**3,1**	**3,4**	3,2	-1,1	0,0	0,2	-0,1
Nominálne HDP	**6,9**	**3,6**	**5,1**	**5,3**	5,4	-1,3	-0,1	0,0	0,1

Zdroj: RRZ

[62] *Working Paper No. 1/2015: Fiscal Adjustment in Slovakia.*

7 Generačné účty

Jedným z aspektov dlhodobej udržateľnosti verejných financií, ktorý RRZ vyhodnocuje, je **medzigeneračná spravodlivosť**. Keďže spravodlivosť je z ekonomického pohľadu problematický koncept, cieľom tejto kapitoly je ilustrovať ho kvantitatívne bez poskytovania odporúčaní. Na tento účel sa používajú tzv. **generačné účty,** pomocou ktorých je možné **odhadnúť veľkosť fiškálnych nákladov prípadne výnosov jednotlivých populačných ročníkov počas ich života**[63]. V prípade, ak by došlo k zásadnejšej reforme niektorej z vládnych politík, je možné pomocou generačných účtov zároveň analyzovať nielen fiškálne ale aj redistribučné vplyvy na jednotlivé ročníky. Viac technických detailov o generačných účtoch bolo popísaných v správe o dlhodobej udržateľnosti z apríla 2014.

Východiskom pre zostrojenie generačných účtov je popri dlhodobých demografických prognózach najmä vekový profil jednotlivých vládnych politík pre priemerného človeka (graf 24), napríklad dôchodkových výdavkov, výdavkov na vzdelávanie alebo daňovo-odvodových príjmov. Ich spojením vznikne **sumárny profil**[64] **vyjadrujúci čistú finančnú pozíciu jednotlivca voči verejným financiám v jednotlivých fázach jeho života** (graf 25)**.**

Graf 24: Vekový profil jednotlivých daní a transferov 2015 (jednotlivec)

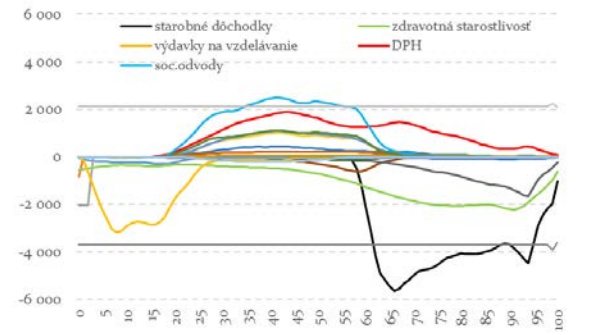

Zdroj: RRZ

Graf 25: Sumárny vekový profil 2014 (jednotlivec)

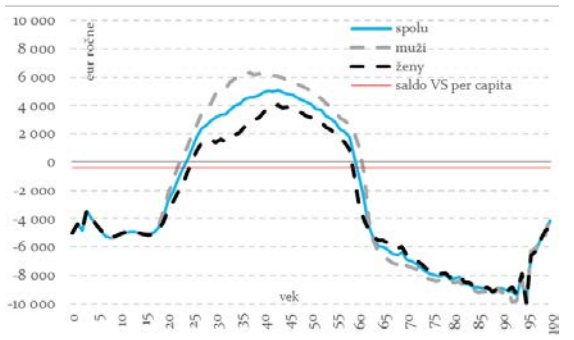

Zdroj: RRZ

Podľa tohto profilu je v súčasnosti priemerný Slovák od narodenia do 25 rokov života čistým poberateľom z verejných financií najmä kvôli nákladom na vzdelávanie, zdravotnú starostlivosť a rodinným dávkam. Počas produktívneho života sa vďaka ekonomickej aktivite stáva čistým platiteľom, pričom najviac prispieva na odvodoch a DPH. Z hľadiska

63 Zjednodušene povedané, porovnaním toho koľko človek počas svojho života odvedie vo forme daní a odvodov a koľko získa vo forme dávok, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a podobne.

64 Vzhľadom na predpoklad o nemennosti politík sa v literatúre uvedený profil do budúcnosti indexuje iba o rast produktivity. RRZ pri tých politikách, ktoré modeluje, zohľadnila aj ďalšie úpravy. Vzhľadom na naviazanie dôchodkového veku na vývoj strednej dĺžky života sa profily viažuce na dôchodkový vek (dôchodky, odvody, dane z príjmu) upravili tak, aby zodpovedali vývoju participácie ale aj samotným parametrom danej politiky (napr. spôsob valorizácie dôchodkov, nastavenie druhého piliera a pod.). Rovnako, výdavky na zdravotníctvo zohľadňujú nárast strednej dĺžky života (v súlade s predpokladmi EK 50% nárastu strednej dĺžky života je v dobrom zdraví) a rastú rýchlejšie ako HDP (elasticita 1,1 konvergujúca k 1). Výdavky na rodinné dávky zase zohľadňujú vývoj počtu detí.

pohlavia, práve v týchto vekových kategóriách existujú najvýraznejšie rozdiely, čo je dané vyššou mierou zamestnanosti mužov a ich vyššími mzdami. V poproduktívnom veku sa človek najmä vďaka dôchodkovému systému a nákladom na zdravotnú starostlivosť opätovne stáva čistým poberateľom[65].

Zohľadnením pravdepodobnosti úmrtia[66] je následne možné kvantifikovať generačný účet priemerného človeka pre každý populačný ročník ako aj celkové fiškálne náklady/výnosy daného ročníka.

Graf 26: Generačné účty žijúcich ročníkov podľa veku a pohlavia

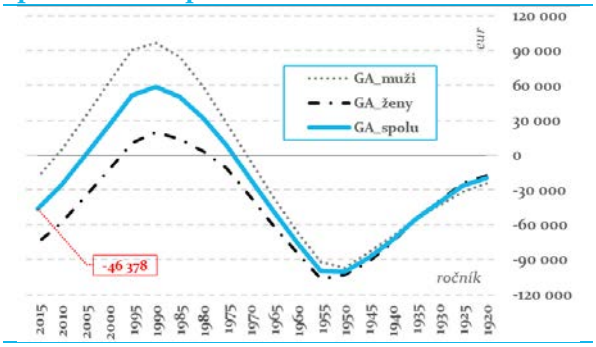

Zdroj: RRZ

Graf 27: Počty ľudí podľa ročníka a pohlavia v roku 2015

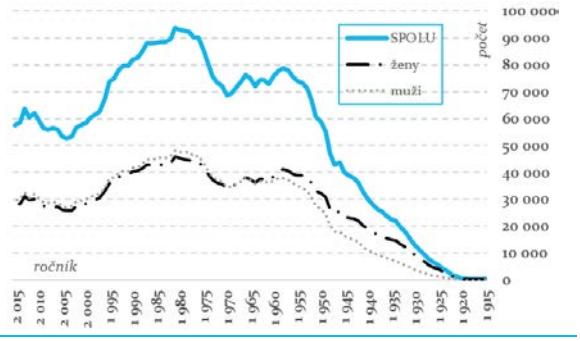

Zdroj: RRZ

Z generačných účtov pre žijúce ročníky (graf 26) vyplýva, že **každé dieťa narodené v roku 2015 získa počas svojho života[67] z rozpočtu verejnej správy o 46 tis. eur viac ako do neho zaplatí,** pričom v ročníku 2015 je približne 60 tis. takýchto detí (graf 27). Už tento samotný fakt indikuje neudržateľnosť verejných financií v dlhodobom horizonte. Spomedzi žijúcich ročníkov je tento jediný, ktorý generačné účty sledujú počas celého života, a je preto **bechmarkovým ročníkom reprezentujúcim súčasnú generáciu (ročník 2015 = súčasná generácia**).

Pre zvyšné žijúce populačné ročníky (staršie ako 1 rok veku) sa generačné účty kvantifikujú do ich smrti pričom sa nesleduje, koľko dostali resp. zaplatili vo vzťahu ku štátu v minulosti. Sledovanie minulosti je pre zistenie budúceho fiškálneho bremena žijúcich ročníkov nepotrebné a údajovo extrémne náročné. Minulosť je navyše už zachytená v rámci verejného dlhu.

Spojením generačných účtov žijúcich ročníkov (graf 26) s veľkosťou daného ročníka (graf 27) je možné zistiť celkové fiškálne náklady žijúcich populačných ročníkov. Podľa aktuálnych odhadov **žijúca populácia vygeneruje dodatočné fiškálne bremeno vo výške 106 % HDP**.

---

65 Vekový profil sa uvádza na úrovni jednotlivca (podiel na celej populácii v danej vekovej kohorte), nejde teda o priemernú výšku dávky/dane poberateľa/platiteľa, keďže daná politika zvyčajne nepokrýva celú populáciu (napr. nemocenské). Dôvodom je zámer tento profil aplikovať na demografické projekcie populácie.

66 Nie každý, kto sa narodí, aj dosiahne vysokého veku. Okrem úmrtnosti sa zohľadňuje aj vplyv migrácie váhou počtu rokov, ktoré daný človek participuje v daňovo-dávkovom systéme.

67 Za predpokladu nezmenených politík (daňovo-dávkového systému a salda roka 2015) pri súčasných prognózach strednej dĺžky života a dnešnom deficite verejnej správy očistenom o jednorazové vplyvy.

Pri predpoklade dlhodobého rozpočtového obmedzenia[68] zaplatenia týchto záväzkov budúcimi generáciami vrátane splatenia už existujúcich záväzkov vo forme čistého dlhu (48 % z HDP) **bude nevyhnutné, aby každé narodené dieťa budúcich generácií** (GA^{bud}) do rozpočtu počas svojho života **zaplatilo o 62 tis. eur viac ako z neho vyčerpalo**.

V hypotetickom scenári ignorovania dlhodobého rozpočtového ohraničenia, v ktorom nedôjde k zmene vládnych politík (zníženie nárokov resp. zvýšenie daní) a budúce vlády naďalej tvoria deficity verejnej správy ako v roku 2015 (očistené o jednorazové opatrenia), by sa fiškálne bremeno verejnej správy zvýšilo v objeme 268 % z HDP roka 2015 na horizonte do roku 2150.

Tab 11: Generačné účty súčasnej a budúcich generácií vrátane indikátora udržateľnosti

Pre rok	2014	2015	2015	2015
Predpoklad reálnej diskontnej miery	4%	4%	3%	5%
Scenár - skutočné saldo*				
$GA^{súč}$ – priemerný človek súčasnej generácie (eur)	**-41 348**	**-46 378**	**-51 111**	**-46 891**
1) Fiškálne bremeno zo žijúcej populácie – budúce (% HDP)	*105,6%*	*106,3%*	*188,1%*	*62,1%*
2) Fiškálne bremeno vo forme čistého dlhu - existujúce (% HDP)	*49,4%*	*47,9%*	*47,9%*	*47,9%*
1+2) Celkové fiškálne bremeno pre budúce generácie (% HDP)	*155,0%*	*154,2%*	*236,0%*	*110,0%*
GA^{bud} – priemerný človek budúcich generácií (eur)	**60 570**	**62 494**	**74 881**	**56 891**
Indikátor udržateľnosti (% HDP)	260%	268%	389%	199%

** saldo bez jednorazových a dočasných opatrení* *Zdroj :RRZ*

Napriek citlivosti generačných účtov na použitie diskontnej sadzby, **výsledky vo všetkých scenároch indikujú nevyhnutnosť presunu fiškálneho bremena na budúce generácie.** Zatiaľ čo dnes narodené dieťa počas svojho života z verejných rozpočtov dostane viac ako do neho zaplatí (-46 tisíc eur), budúce generácie by museli čeliť výrazne opačnej situácii (+62 tisíc eur) v prípade, ak by mali všetky záväzky súčasných ročníkov (vrátane existujúceho dlhu) zaplatiť. V porovnaní s rokom 2014 nedošlo ku zníženiu fiškálneho zaťaženia budúcich generácií, keďže vo verejných financiách nenastala v roku 2015 prakticky žiadna zmena[69].

68 Intertemporal Government Budget Constraint.
69 Štrukturálne saldo sa v roku 2015 medziročne zhoršilo o 0,1 % HDP, podiel hrubého dlhu na HDP klesol o 1 perc. bod.

Príloha 1 – Rámec hodnotenia dlhodobej udržateľnosti

Tab 12: Prehľad obsahov správ o dlhodobej udržateľnosti

Dátum vydania	Druh správy	Nový obsah	Princíp
17. december 2012	mimoriadna správa (podľa prechodných ustanovení ústavn. zákona)	základný scenár (tokové veličiny) indikátor udržateľnosti	Solventnosť Solventnosť
30. apríl 2013	riadna správa (podľa Čl. 4 ods. 1 Úst. zákona)	čisté bohatstvo (stavové veličiny) analýza citlivosti náklady z odkladu	Solventnosť Stabilita Stabilita
28. apríl 2014	riadna správa (podľa Čl. 4 ods. 1 Úst. zákona)	vplyv na ekonomický rast generačné účty	Ekonomický rast Spravodlivosť
30. apríl 2015	riadna správa (podľa Čl. 4 ods. 1 Úst. zákona)	nové scenáre citlivosti očisťovanie HV podnikov o cyklus čisté bohatstvo (previazanie na saldo – vybrané podniky) vplyv na ekonomický rast – scenáre konvergencie a NAWRU	Stabilita Solventnosť Solventnosť Ekonomický rast
29. apríl 2016	riadna správa (podľa Čl. 4 ods. 1 Úst. zákona)	nové scenáre citlivosti makroekonomický scenár pri nezmenených politikách čisté bohatstvo (previazanie na saldo – vybrané položky štátneho rozpočtu)	Stabilita Solventnosť Solventnosť Ekonomický rast

Príloha 2 – Revízia hospodárenia v roku 2014

Štrukturálne primárne saldo

Koncom apríla 2015 RRZ zverejnila Správu o dlhodobej udržateľnosti verejných financií, ktorej súčasťou bolo predbežné vyčíslenie štrukturálneho primárneho salda za rok 2014. Väčšina fiškálnych údajov nebola v čase publikácie správy k dispozícii, resp. sa len odhadovala, preto nasledujúca časť materiálu spresňuje výsledky hospodárenia verejného sektora za rok 2014.

Štrukturálne primárne saldo po revízii údajov v roku 2014[70] dosiahlo hodnotu -0,1 % HDP, oproti správe z roka 2015 sa zlepšilo o 0,5 % HDP vplyvom nasledujúcich faktorov:

- Verejná správa zlepšila hospodárenie o 0,2 % HDP.
- Revidovaný odhad cyklickej zložky prispel k lepším výsledkom o 0,2 % HDP.
- Pozitívny vplyv z hospodárenia podnikov s majetkovou účasťou štátu, resp. FNM predstavuje 0,1 % HDP.

Tab 13: Štrukturálne primárne saldo v roku 2014

	Aktualizácia		zmena oproti správe 2015	
	% HDP	mil. eur	% HDP	mil. eur
A. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	**-2,7**	**-2 036**	**0,2**	**121**
(-) Cyklická zložka	-0,2	-187	-0,2	-182
(-) Jednorazové efekty	0,1	72	0,0	-16
(-) Vplyv platených úrokov	-1,9	-1 441	0,0	-1
B. Štrukturálne primárne saldo verejnej správy	**-0,6**	**-480,5**	**0,4**	**319**
(+) Výsledok hospodárenia štátnych podnikov	0,8	594	0,1	92
(+) Výsledok hospodárenia NBS	0,1	102	0,0	0
(-) Dividendy prijaté do rozpočtu verejnej správy	0,4	283	0,0	0
C. Štrukturálne primárne saldo (vrátane št. podnikov a NBS)	**-0,1**	**-68**	**0,5**	**411**

Zdroj: RRZ, MF SR

Verejná správa na základe správy Eurostatu zo dňa 21. apríla 2016 hospodárila v roku 2014 deficitne vo výške 2 036 mil. eur. Oproti prvým odhadom z apríla 2015 to predstavuje zlepšenie o 121 mil. eur (0,2 % HDP).

V súlade s metodikou ESA2010 boli do sektora VS zaradené nové subjekty (Recyklačný fond, Železničná spoločnosť Slovenska, Fond na podporu vzdelávania, ...), ktorých vplyv na saldo VS v roku 2014 bol negatívny. Spresnenie výšky korekcií k EÚ fondom zhoršilo hospodárenie verejnej správy o 0,1 % HDP. Naopak, vyšší výber daní (0,3 % HDP) a aktualizácia nominálneho HDP prispeli k lepším výsledkom VS v roku 2014.

[70] Počnúc správou z roka 2015 sa pre lepšiu porovnateľnosť hospodárenia verejnej správy a podnikov verejného sektora bude konzistentným spôsobom očisťovať aj hospodárenie štátnych podnikov a NBS o jednorazové vplyvy a cyklus. Táto úprava sa dotkne vždy len revidovaných dát, nakoľko individuálne údaje za hospodárenie štátnych podnikov v aktuálnom roku nie sú k dispozícii. Prepočet sa uvádza v ďalšej časti tejto kapitoly.

Tab 14: Revízia údajov verejnej správy za rok 2014

	mil. eur	% HDP
Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté - notifikácia apríl 2015	-2 157	-2,87
zmena vzťahujúca sa na prijatie metodiky ESA2010	**-25,8**	**-0,03**
- zaradenie nových subjektov do sektora VS (RF, FnPV, ŽSSK)	-26	-0,03
zmena nepodliehajúca revízii metodiky ESA2010	**146,6**	**0,19**
- dane	239,3	0,32
- pohľadávky/záväzky	8,9	0,01
- korekcie k EÚ fondom	-97,7	-0,13
- emisie CO2	-3,9	-0,01
revízia nominálneho HDP	**-**	**0,01**
Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté - notifikácia apríl 2016	-2 036,1	-2,69

Zdroj: ŠÚ SR

V rámci jednorazových vplyvov došlo k spresneniu niektorých položiek (časové rozlíšenie príjmov z DPH, prepočet výšky odvodu do rozpočtu EÚ, korekcie k EÚ fondom), avšak ich celkový vplyv na výsledný odhad štrukturálneho salda je zanedbateľný (0,0 % HDP).

Podľa zverejnených výročných správ za rok 2014 predstavoval zisk podnikov s majetkovou účasťou FNM[71] a štátnych podnikov 594 mil. eur. Podniky tak zlepšili svoje hospodárenie o 92 mil. eur oproti technickým predpokladom RRZ. Výška dividend prijatých do rozpočtu verejnej správy ostala nezmenená, dividendy ovplyvnili štrukturálne primárne saldo sumou 283 mil. eur[72]. Podľa dostupných informácií v ostatných zložkách potrebných na vyčíslenie štrukturálneho primárneho salda nedošlo k žiadnym iným zmenám.

Tab 15: Vývoj štrukturálneho primárneho salda verejného sektora v rokoch 2011-2015 (% HDP)

	2011	2012	2013	2014	2015	najvýznamnejšie zmeny
Mimoriadna správa - december 2012	-2,8	-	-	-	-	-
Riadna správa - apríl 2013	-2,7	-2,3	-	-	-	revízia salda 2011 (-0,2), jednorazové efekty (-0,1), HV štátnych podnikov (0,4)
Riadna správa - apríl 2014	-	-2,6	-0,3	-	-	revízia salda 2012 (-0,1), jednorazové efekty (-0,1), HV štátnych podnikov (-0,2)
Riadna správa – apríl 2015	-	-	0,6	-0,6	-	revízia salda 2013 (0,2), jednorazové efekty (-0,7), HV štátnych podnikov (0,1)
Riadna správa - apríl 2016	-2,8*	-2,6*	0,2*	-0,1	-0,4	revízia salda 2014 (0,2), cyklická zložka (-0,2), HV štátnych podnikov (0,1)
* (+) vplyv revízie salda VS (ESA2010)	0,9	0,2	-0,1			
* (-) vplyv revízie jednorazových vplyvov	1,1	0,1	0,2			
* (-) vplyv HV štátnych podnikov (ESA2010)	0,0	0,0	0,1			

Zdroj: RRZ

[71] V čase príprav správy v roku 2015 RRZ disponovala s predpokladanými výsledkami hospodárenia za rok 2014 iba za štátne podniky, nakoľko podniky FNM očakávané hospodárenie v roku 2014 vo svojich podkladoch neuviedli.

[72] Podrobný prehľad je v Prílohe 3

Vyššie uvedená tabuľka prezentuje vývoj štrukturálneho primárneho salda verejného sektora v rokoch 2011 až 2015, tak ako bol zverejnený v správach RRZ. Posledný riadok tabuľky prezentuje prepočet výšky pôvodného ukazovateľa v rokoch 2011-2013 po zohľadnení revízie fiškálnych údajov (prechod z metodiky ESA95 na ESA2010 v rámci notifikácie Eurostatu z októbra 2014) ako aj rozsiahlej revízie jednorazových vplyvov RRZ na konci roka 2014. Veľkosť vplyvu jednotlivých faktorov v príslušnom roku je uvedená pod čiarou.

Štrukturálne primárne saldo – alternatívny prístup

V snahe zabezpečiť porovnateľné hodnotenie výsledku hospodárenia verejnej správy s výsledkami štátnych podnikov a centrálnej banky RRZ konzistentným spôsobom očistila hospodárenie aj týchto subjektov o jednorazové vplyvy a hospodársky cyklus[73]. Oproti pôvodným prepočtom RRZ sa štrukturálne primárne saldo v roku 2014 **prehĺbilo o 0,3 % HDP a dosiahlo -0,3 % HDP.** Vylúčením finančných operácií NBS (mimo jej kontroly, nakoľko vývoj je závislý od finančných trhov) sa znížil zisk NBS v roku 2014 o 0,2 % HDP. Precenenie majetku viacerých štátnych podnikov[74] malo rovnako negatívny vplyv na hospodárenie verejného sektora vo výške 0,1 % HDP. Príspevok cyklickej zložky na hospodárenie štátnych podnikov a NBS v roku 2014 bol zanedbateľný.

Tab 16: Štrukturálne primárne saldo v roku 2014 – alternatívny prístup

	2014	2014	2014 bez dodat. úprav	rozdiel
	% HDP	mil. eur	% HDP	% HDP
A. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	**-2,7**	**-2 036**	**-2,7**	**0,0**
(-) Cyklická zložka	-0,2	-187	-0,2	0,0
(-) Jednorazové efekty	0,1	72	0,1	0,0
(-) Vplyv platených úrokov	-1,9	-1 441	-1,9	0,0
B. Štrukturálne primárne saldo verejnej správy	**-0,6**	**-480**	**-0,6**	**0,0**
(+) HV štátnych podnikov (a-b-c)	0,7	545	0,8	-0,1
(a) HV	0,8	594	0,8	0,0
(b) cyklická zložka	0,0	-6	-	0,0
(c) jednorazové efekty	0,1	55	-	0,1
(+) HV NBS (prevádz. činnosť vr. emisie obeživa) (a-b-c)	-0,1	-43	0,1	-0,2
(a) HV	0,1	*102*	*0,1*	0,0
(b) cyklická zložka	0,0	0	-	0,0
(c) jednorazové efekty (HV z finančnej činnosti)	0,2	*145*	-	0,2
(-) Dividendy prijaté do rozpočtu verejnej správy	0,4	283	0,4	0,0
C. Štrukturálne primárne saldo (vrátane št. podnikov a NBS)	**-0,3**	**-262**	**-0,1**	**-0,3**

Zdroj: RRZ, MF SR

73 Detailnejší popis metodiky je uvedený v Boxe č.3 v Správe o dlhodobej udržateľnosti verejných financií, ktorú RRZ publikovala v apríli 2015.

74 Podrobnejšie v Prílohe 4.

Dlh verejnej správy

Dlh verejnej správy za rok 2014 dosiahol na základe notifikácie z apríla 2016 výšku 53,9 % HDP (40 725,0 mil. eur), čo predstavuje oproti prvým odhadom z apríla 2015 nárast o 0,3 % HDP. Železničná spoločnosť Slovensko ako novozaradený subjekt sektora verejnej správy prispela k zvýšeniu dlhu o 0,4 % HDP. Záväzky Národnej diaľničnej spoločnosti a Eximbanky prispeli k nárastu dlhu o 0,2 % HDP. Revízia nominálneho HDP sa podpísala pod jeho pokles o 0,2 % HDP.

Tab 17: Revízia dlhu verejnej správy za rok 2014

	mil. eur	% HDP
Verejný dlh - notifikácia apríl 2015	40 297	53,6
Celková zmena dlhu	**428**	**0,6**
- zahrnutie ŽSSK do sektora verejnej správy	321	0,4
- dodatočne zaznamenaný dlh NDS (postúpenie záväzkov NDS tretej strane)	43	0,1
- dodatočne zaznamenaný dlh Eximbanky (prijaté zábezpeky)	64	0,1
Revízia HDP	-	**-0,2**
Verejný dlh - notifikácia apríl 2016	40 725	53,9

Zdroj: ŠÚ SR

Príloha 3 - Dividendy prijaté do rozpočtu verejnej správy

Tab 18: Dividendy z majetkovej účasti FNM SR a štátu v rokoch 2014-2015 (v tis. €)

		2014	2015
FNM SR	Slovenský plynárenský priemysel, a.s.	186 316	*ŠR*
	Slovak Telecom, a.s.	2 460	3 387
	Západoslovenská energetika, a.s.	26 629	*ŠR*
	Stredoslovenská energetika, a.s.	26 520	*ŠR*
	Východoslovenská energetika, a.s	23 742	*ŠR*
	Trnavská teplárenská, a.s. Trnava	45	-
	Ostatné	242	-
	"Bezcenné" CP	78	-
	Spolu za FNM SR	**266 032**	**3 387**
ŠR	Správa služieb diplomatickému zboru, a.s.	194	-
	Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s.	500	-
	Tipos, a.s.	3 000	8 500
	Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s.	146 090	66 134
	Slovenská konsolidačná, a.s.	1 477	-
	EXIMBANKA - odvod zo zisku	200	-
	Slovak Telecom, a.s.	5 576	7 678
	Transpetrol, a.s.	7 000	6 563
	Jadrová a vyraďovacia spoločnosť, a.s.	1 624	-
	Lesy SR, š.p.	5 000	-
	Slovenský plynárenský priemysel, a.s.	446 594	126 970
	Západoslovenská energetika, a.s.	*FNM*	30 223
	Stredoslovenská energetika, a.s.	*FNM*	26 413
	Východoslovenská energetika, a.s	*FNM*	28 373
	Ostatné	1 070	20 637
	Spolu za ŠR SR	**618 325**	**321 491**
	Hotovostné príjmy z dividend SPOLU	**884 356**	**324 878**
	(-) mimoriadne dividendy	*336 844*	
	(+) presun dividend	*-264 492*	
	DIVIDENDY ESA2010	**283 020**	**324 878**

Zdroj: MF SR

Príloha 4 – Výsledok hospodárenia štátnych podnikov

Tab 19: Výsledok hospodárenia - podniky s majetkovou účasťou štátu, resp. FNM (v tis. €)

Názov	majetková účasť	vlastnícky podiel	2014 HV	2015 [1)] HV	2014 HV x MÚ	2015 [1)] HV x MÚ
Bratislavská teplárenská, a.s.	100,00%	FNM	174,7	na	174,7	na
DLHOPIS, o.c.p., a.s.	100,00%	FNM	14,0	na	14,0	na
DMD GROUP, a.s.	100,00%	FNM	-1 210,5	na	-1 210,5	na
Martinská teplárenská, a.s.	100,00%	FNM	-925,2	na	-925,2	na
Poliklinika Tehelná, a.s.	100,00%	FNM	172,1	na	172,1	na
Tepláreň Košice, a.s.	100,00%	FNM	21,6	na	21,6	na
Trnavská teplárenská, a.s.	100,00%	FNM	9,8	na	9,8	na
Zvolenská teplárenská, a.s.	100,00%	FNM	68,7	na	68,7	na
Žilinská teplárenská, a.s.	100,00%	FNM	924,4	na	924,4	na
Burza cenných papierov, a.s.	75,94%	FNM	727,2	na	552,3	na
KÚPELE SLIAČ a.s.	67,00%	FNM	-605,5	na	-405,7	na
Letisko M.R.Štefánika - Airport Bratislava, a.s.	50,27%	FNM	0,0	na	0,0	na
Slovak Lines, a.s.	44,01%	FNM	557,0	na	245,2	na
SAD Trenčín, a.s.	41,54%	FNM	676,2	na	280,9	na
SAD Žilina, a.s.	40,64%	FNM	395,4	na	160,7	na
ARRIVA Michalovce	39,86%	FNM	295,0	na	117,6	na
SAD Dunajská Streda, a.s.	39,68%	FNM	11,3	na	4,5	na
SAD Poprad, a.s.	39,68%	FNM	126,2	na	50,1	na
SAD Lučenec, a.s.	39,66%	FNM	158,8	na	63,0	na
SAD Prievidza a.s.	39,66%	FNM	549,7	na	218,0	na
ARRIVA Nové Zámky	39,64%	FNM	419,3	na	166,2	na
SAD Humenné, a.s.	39,58%	FNM	0,1	na	0,0	na
SAD LIORBUS, a.s.	39,58%	FNM	512,1	na	202,7	na
SAD Prešov, a.s.	39,53%	FNM	593,3	na	234,5	na
ARRIVA Nitra	39,52%	FNM	813,0	na	321,3	na
eurobus, a.s.	39,50%	FNM	263,8	na	104,2	na
SAD Trnava, a.s.	39,50%	FNM	16,6	na	6,6	na
SAD Banská Bystrica, a.s.	37,96%	FNM	675,9	na	256,6	na
SAD Zvolen, a.s.	37,84%	FNM	-92,5	na	-35,0	na
Slovak Telekom, a.s.**	15,00%	FNM	40 682,0	na	6 102,3	na
Východoslov. vodárenská spoločnosť, a.s.	0,02%	FNM	11 123,0	na	2,2	na
Podtatr. vodárenská spoločnosť, a.s.	0,70%	FNM	425,0	na	3,0	na
BARDEJOVSKÉ KÚPELE a.s.	0,08%	FNM	441,6	na	0,4	na
Stredoslov.vodárenská spoločnosť, a.s.	0,01%	FNM	0,0	na	0,0	na
Západoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s.	0,01%	FNM	0,0	na	0,0	na
Letisko M.R. Štefánika - Airport Bratislava , a.s.*	100,00%	MDVRR SR	-6 724,0	-8 484,0	-6 724,0	-8 484,0
Železničná spoločnosť Cargo Slovakia, a.s.	100,00%	MDVRR SR	-5 492,0	-5 822,0	-5 492,0	-5 822,0

Tab 19: Výsledok hospodárenia - podniky s majetkovou účasťou štátu, resp. FNM (v tis. €)

Názov	majetková účasť	vlastnícky podiel	2014 HV	2015 [1)] HV	2014 HV x MÚ	2015 [1)] HV x MÚ
Letisko Košice - Airport Košice , a.s.	34,00%	MDVRR SR	1 554,0	1 185,0	528,4	402,9
Letové prevádzkové služby SR, š.p.	100,00%	MDVRR SR	5 112,0	987,0	5 112,0	987,0
Metro Bratislava, a.s.	34,00%	MDVRR SR	-144,0	138,0	-49,0	46,9
Letisko Piešťany , a.s.	22,14%	MDVRR SR	-537,0	23,0	-118,9	5,1
Letisko Poprad - Tatry, a.s.	97,61%	MDVRR SR	-217,0	-131,0	-211,8	-127,9
Letisko Sliač, a.s.	100,00%	MDVRR SR	58,0	173,0	58,0	173,0
Slovenská pošta, a.s.	100,00%	MDVRR SR	3 317,0	137,0	3 317,0	137,0
Technická obnova a ochrana železníc , a.s	100,00%	MDVRR SR	-455,0	23,0	-455,0	23,0
Verejné prístavy, a.s	100,00%	MDVRR SR	808,0	511,0	808,0	511,0
Letisková spoločnosť Žilina, a.s	99,50%	MDVRR SR	395,0	-130,0	393,0	-129,4
Poštová banka, a.s.2	0,03%	MDVRR SR	41 830,0	na	12,5	na
Spoločnosť pre zavedenie unitárneho systému zdravotného poistenia, a.s.	100,00%	MZ SR	-17,8	na	-17,8	na
Slovenská konsolidačná, a.s.	100,00%	MF SR	2 860,0	2 425,0	2 860,0	2 425,0
Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s.*	100,00%	MF SR	1 893,4	1 880,0	1 893,4	1 880,0
Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s.*	100,00%	MF SR	67 464,0	44 621,0	67 464,0	44 621,0
TIPOS, národná lotériová spoločnosť, a.s.	100,00%	MF SR	9 494,0	9 132,0	9 494,0	9 132,0
Mincovňa Kremnica, š.p.	100,00%	MF SR	270,9	65,0	270,9	65,0
Transpetrol, a.s.*	100,00%	MH SR	6 958,1	7 334,2	6 958,1	7 334,2
Jadrová a vyraďovacia spoločnosť, a. s.	100,00%	MH SR	12 060,0	12 573,0	12 060,0	12 573,0
Slovak Telekom, a.s.**	34,00%	MH SR	40 682,0	na	13 831,9	na
Slovenský plynárenský priemysel, a.s.*	100,00%	MH SR	288 547,0	325 172,0	288 547,0	325 172,0
Západoslovenská energetika, a.s.*	51,00%	MH SR	61 361,0	59 352,0	31 294,1	30 269,5
Stredoslovenská energetika, a.s.*	51,00%	MH SR	51 791,0	60 786,0	26 413,4	31 000,9
Východoslovenská energetika, a.s.*	51,00%	MH SR	157 158,0	66 357,0	80 150,6	33 842,1
Slovenské elektrárne, a.s.*	34,00%	MH SR	169 756,0	360 163,0	57 717,0	122 455,4
HOREZZA, a.s.	100,00%	MO SR	-110,0	80,0	-110,0	80,0
Letecké opravovne Trenčín, a.s.*	100,00%	MO SR	-1 337,0	128,0	-1 337,0	128,0
Vojenské lesy a majetky SR, š.p.	100,00%	MO SR	142,0	54,0	142,0	54,0
Automobilové opravovne MV SR, a.s.	100,00%	MV SR	-95,0	50,0	-95,0	50,0
Správa služieb diplomatického zboru, a.s.	100,00%	MZV SR	360,0	238,0	360,0	238,0
Technická inšpekcia, a.s.	100,00%	MPSVR SR	81,0	90,0	81,0	90,0
Biont, a.s.	100,00%	MŠVV SR	24,0	2,0	24,0	2,0
Poľnonákup Tatry, a.s.	100,00%	SŠHR	207,0	73,0	207,0	73,0
Vodohospodárska výstavba, š.p.*	100,00%	MŽP SR	2 175,0	18 647,0	2 175,0	18 647,0
Slovenský vodohospodársky podnik, š.p.	100,00%	MŽP SR	-21 307,0	-19 611,0	-21 307,0	-19 611,0
Lesy Slovenskej republiky, š.p.	100,00%	MP SR	9 095,8	6 400,0	9 095,8	6 400,0
Lesopoľnohospodársky majetok Ulič, š.p.	100,00%	MP SR	313,0	74,0	313,0	74,0
Národný žrebčín Topoľčianky, š.p.	100,00%	MP SR	-3,0	1,0	-3,0	1,0
Závodisko, š.p.	100,00%	MP SR	-194,0	-392,0	-194,0	-392,0

Tab 19: Výsledok hospodárenia - podniky s majetkovou účasťou štátu, resp. FNM (v tis. €)

Názov	majetková účasť	vlastnícky podiel	2014 HV	2015 [1] HV	2014 HV x MÚ	2015 [1] HV x MÚ
Agrokomplex - Výstavníctvo Nitra, š.p.	100,00%	MP SR	26,0	25,0	26,0	25,0
Agroinštitút Nitra, š.p.	100,00%	MP SR	-148,0	-75,0	-148,0	-75,0
Plemenárske služby Slovenskej republiky, š.p.	100,00%	MP SR	160,0	74,0	160,0	74,0
Technický skúšobný ústav Piešťany, š.p.	100,00%	ÚpNMS	189,0	7,0	189,0	7,0
Celkovo			**957 375,3**	**944 335,1**	**593 594,6**	**614 357,7**
* precenenie majetku			160 443,0		54 950,7	

** predané Deutsche Telekom v roku 2015

Zdroj: RRZ, FNM, MF SR

[1] predpokladaný výsledok hospodárenia podľa RVS 2016-2018

[2] do roku 2014 bol vlastnícky podiel 0,04 %

Príloha 5 – Jednorazové vplyvy v roku 2014 a 2015

V tejto časti sú popísané jednorazové vplyvy, ktoré boli zohľadnené pri výpočte štrukturálneho salda verejného sektora v roku 2014 a 2015.

Tab 20 : Jednorazové vplyvy v roku 2014 a 2015

	2014		2015	
	mil. eur	% HDP	mil. eur	% HDP
- príjem/úhrada DPH z PPP projektu (Granvia)	-5,8	-0,01	-5,8	-0,01
- príjmy z predaja telekomunikačných licencií	163,9	0,22	-	-
- doplatok dôchodkov ozbrojeným zložkám zo Sociálnej poisťovne	-58,5	-0,08	-	-
- korekcie k EÚ fondom	-139,9	-0,19	-186,8	-0,24
- prepočet výšky odvodo do rozpočtu EÚ	57,8	0,08	-	-
- pokuta protimonopolného úradu	44,8	0,06	-	-
- časové rozlíšenie príjmov z DPH	-57,8	-0,08	-54,6	-0,07
- splácanie NFV Cargo a.s.	19,5	0,03	-	-
- splátka NFV Vodohospodárska výstavba, š.p.	48,1	0,06	-	-
Spolu	**72,1**	**0,1**	**-247,2**	**-0,3**

Zdroj: RRZ, MF SR

1. **Úhrada DPH z PPP projektu** – V roku 2011 bol schodok rozpočtu jednorazovo pozitívne ovplyvnený imputáciou pohľadávky voči spoločnosti Granvia v dôsledku zaplatenia DPH spojenou s PPP projektom R1 vo výške 174 mil. eur. Nastávajúcich 30 rokov sa bude stav poskytnutého preddavku každoročne znižovať o alikvotnú časť vo výške 5,79 mil. eur. Táto suma negatívne ovplyvní schodok rozpočtu VS počas obdobia 30 rokov.

2. **Digitálna dividenda** – V roku 2014 boli nedaňové príjmy jednorazovo pozitívne ovplyvnené predajom frekvenčných pásiem realizovaným formou aukcie, tzv. digitálna dividenda. Predaj pozitívne ovplyvnil saldo VS v roku 2014 sumou 163,9 mil. eur.

3. **Doplatok dôchodkov ozbrojeným zložkám** – V roku 2014 na základe rozhodnutia súdu Sociálna poisťovňa spätne prepočítavala nároky niektorých poistencov tak, aby nedošlo k neoprávnenému kráteniu nárokov. Ide o rozhodnutie o spätnom doplatení dôchodkov poistencom, ktorí prevažnú časť svojej pracovnej kariéry prispievali do osobitného penzijného systému silových zložiek a po odchode získali krátku pracovnú kariéru v univerzálnom systéme, na základe ktorej im nebol priznaný žiaden alebo nízky dôchodok. Rozhodnutím súdov došlo k jednorazovým doplatkom dôchodkov, ktoré negatívne ovplyvnili saldo VS sumou 58,5 mil. eur.

4. **Korekcie k EÚ fondom** - Z dôvodu porušenia pravidiel v rámci čerpania prostriedkov z EÚ fondov nie sú niektoré projekty preplatené z fondov EÚ napriek tomu, že už Slovensko dostalo úhradu z EÚ alebo boli predfinancované zo štátneho rozpočtu. V okamihu odsúhlasenia korekcií dochádza k negatívnemu vplyvu na saldo, pričom časť

korekcií sa týka projektov zrealizovaných v minulých rokoch. Ich vplyv v roku 2014 predstavoval 139,9 mil. eura 186,8 mil. eur[75] v roku 2015.

5. **Prepočet výšky odvodu do rozpočtu EÚ** – Výšku odvodu do rozpočtu Európskeho spoločenstva zo zdrojov založených na DPH a HND odhaduje každoročne Európska komisia. Na základe jej spresňujúcich prepočtov v septembri 2014 došlo k výraznej úprave pôvodnej sumy (revízia časového radu HND za obdobie rokov 1995 až 2013), pričom termín vysporiadania s členskými krajinami bol stanovený na 1.12.2014, resp. 1.9.2015. V prípade Slovenska prepočet odvodu pozitívne ovplyvnil saldo VS v roku 2014 sumou 57,8 mil. eur.

6. **Pokuta Protimonopolného úradu** - Protimonopolný úrad v októbri 2006 rozhodol o tom, že spoločnosti Strabag a.s., Doprastav, a.s., BETAMONT s.r.o, Inžinierske stavby, a.s., Skanska DS a.s., Mota – Engil, Engenharia e Construcao, S.A. uzavreli kartelovú dohodu a porušili tak ustanovenia zákona o ochrane hospodárskej súťaže a Zmluvu o fungovaní Európskej únie. Dohoda sa týkala verejnej súťaže výstavby prvého úseku diaľnice D1 Mengusovce – Jánovce. Najvyšší súd SR dňa 30. 12. 2013 oprávnenosť pokuty vo výške 44,8 mil. eur potvrdil. Pokuta navýšila nedaňové príjmy v roku 2014.

7. **Časové rozlíšenie príjmov z DPH** - Akrualizácia podľa ESA2010 vychádza z tzv. metódy posunutého hotovostného plnenia, kde hotovostný výnos je priradený do jednotlivých období s fixným posunom. Takýto prístup nezohľadňuje v plnej miere skutočnosť najmä v prípade nadmerných odpočtov. Daňová kontrola a s ňou súvisiace oneskorené vyplatenie nadmerných odpočtov môže výrazným spôsobom ovplyvniť akruálny výnos DPH podľa ESA2010. V roku 2015 tak boli negatívne ovplyvnené príjmy z DPH sumou 54,6 mil. eur.

8. **Splátka NFV Cargo, a.s.**[76] – Vláda schválila 4. marca 2009 použitie štátnych finančných aktív na poskytnutie návratnej finančnej výpomoci Železničnej spoločnosti Cargo Slovakia, a.s. v objeme 166 mil. eur, čo negatívne ovplyvnilo saldo VS v roku 2009. Cargo podľa zmluvy s MF SR a MDPT použilo návratnú finančnú výpomoc na krytie úhrad záväzkov súvisiacich s financovaním nákladov na mzdy a osobné náklady, poplatku za železničnú dopravnú cestu a na úhradu svojich finančných výdavkov. Splácanie úrokov bolo stanovené od roku 2009, splácanie istiny, teda samotného úveru od roku 2011, pričom úver by mal byť splatený v roku 2016. V roku 2014 úhrada splátky NFV pozitívne ovplyvnila saldo verejných financií vo výške 20 mil. eur.

9. **Splátka NFV Vodohospodárska výstavba, š.p.** – V roku 2014 bol uhradený zostatok dvoch posledných splátok z návratných finančných výpomocí poskytnutých spoločnosti VHV, š.p. pred rokom 2002, ktoré zvýšili príjmy štátnych finančných aktív o 48 mil. eur. Nakoľko bola v minulosti táto NFV zaznamenaná v zmysle metodiky ESA2010 ako kapitálový transfer s negatívnym vplyvom na deficit, mala transakcia v roku 2014 pozitívny vplyv na saldo verejných financií v roku 2014.

---

75 Skutočná výška korekcií k fondom EÚ v roku 2014 dosiahla 209,0 mil. eur, v roku 2015 výšku 304,3 mil. eur. V materiáli uvedená výška korekcií je prevzatá z pokladov MF SR. Vplyv korekcií v príslušných rokoch je identifikovaný ako rozdiel v oficiálne zaznamenanej výške korekcií na saldo VS a analyticky upravenej korekcie (korekcia priradená do roku, v ktorom vznikla).

76 Napriek tomu, že jednotlivé splátky nedosahujú 0,05 % HDP v každom roku, RRZ sa prikláňa ku konzistentnému zaznamenaniu transakcií. Úhrada splátok je tak zohľadnená počas celej doby splácania úveru a pozitívne ovplyvňuje saldo VS.

Príloha 6 – Postup a predpoklady základného scenára

Pri zostavení základného scenára RRZ berie do úvahy poslednú známu skutočnosť, pričom vychádza z údajov Štatistického úradu SR a výkazníctva dostupného zo systému Štátnej pokladnice. Východiskový rok je dostupný v detailnej štruktúre príjmov a výdavkov vo viacerých klasifikáciách: ekonomickej (EKRK), ESA2010, funkčnej (COFOG) a zdrojovej (národné zdroje, EÚ zdroje, spolufinancovanie).

V prvom kroku sa tieto údaje východiskového roka očistia o jednorazové vplyvy a vplyvy, ktoré sa neopakujú, ale nespĺňajú definíciu jednorazových vplyvov (napríklad kvôli ich veľkosti). Následne sa táto bilancia upravuje o stanovené pravidlá. V prvých štyroch rokoch základného scenára (strednodobá časť) sú vzhľadom na podrobné údaje definované pravidlá indexácie na úrovni podpoložiek ekonomickej klasifikácie rozpočtovej klasifikácie (EKRK) použitím aktuálnych makroekonomických a daňových prognóz výborov[77]. V prípade, ak niektoré položky nesúvisia priamo s ekonomickým vývojom, použije sa skutočnosť posledného roka. Na strednodobý scenár plynule nadväzujú dlhodobé projekcie výdavkov citlivých na starnutie populácie. Projekcie dôchodkového systému a zdravotníctva sú z modelov RRZ, ostatné výdavky citlivé na starnutie populácie sa preberajú z projekcií Európskej komisie. V celom horizonte projekcií základného scenára sa zohľadňujú implicitné a podmienené záväzky.

Základný scenár sa v tejto správe zostavoval prvýkrát z východiskového roku 2015 a tiež došlo k aktualizácii scenára vychádzajúceho z roku 2014. V porovnaní s postupom jeho zostavenia načrtnutým v minuloročnej správe (z apríla 2015) v ňom došlo len k minimálnym zmenám.

Zmeny oproti prístupu z predchádzajúceho roka:

- Došlo k zmene indexácie **príjmov z predaja výrobkov, tovarov a služieb** (EKRK 223 001 a v niektorých prípadoch zjednodušene zaznamenané na 223 000). V tejto podpoložke sú zaznamenané aj tržby podnikov v oblasti dopravy, ako sú Železnice Slovenskej republiky, Národná diaľničná spoločnosť a dopravné podniky miest zaradené v sektore verejnej správy. V minulosti sa pri tejto podpoložke predpokladal trojročný priemer vzhľadom na nepravidelný vývoj zaznamenaných príjmov. Keďže sa sem začali zaznamenávať aj významné pravidelné príjmy, došlo k zmene indexácie - namiesto trojročného priemeru sa použila indexácia o mieru inflácie.
- V prípade **ostatných výdavkov na tovary a služby** (EKRK 637 200), u ktorých sa v minulosti predpokladal v strednodobej časti základného scenára trojročný priemer, došlo k zmene z viacerých dôvodov. Zaznamenali sa tu výdavky na tovary a služby u Železníc Slovenskej republiky a čiastočne aj dopravných podnikov. Zároveň sa cez túto podpoložku upravujú výdavky na výskum a vývoj (v zmysle ESA2010 sa tieto výdavky kapitalizujú[78]) a znižujú sa tu pohľadávky súvisiace s PPP projektom (ide o sumy, ktoré sú známe počas celého trvania koncesnej zmluvy). Vzhľadom na rôznorodosť zaznamenaných transkacií na tejto podpoložke, došlo k jej rozdeleniu na tri oblasti, ktoré sa v základnom scenári indexujú odlišne. Výdavky železníc a dopravných podnikov, ako aj úprava výdavkov na výskum a vývoj sa indexovali o mieru inflácie,

[77] Výbor pre makroekonomické prognózy a Výbor pre daňové prognózy.
[78] Výdavky na vývoj a výskum zaznamenané v príslušných podpoložkách výdavkov na tovary a služby sa prostredníctvom podpoložky 637 200 odpočítajú a o rovnakú sumu sa zvyšujú kapitálové výdavky.

zmena pohľadávok spojených s PPP projektom je vopred známa. Pri zvyšnej sume sa použil predpoklad trojročného priemeru.

- V EKRK pribudli **nové podpoložky** (637 038 a 637 039), ktoré sú určené na **zaznamenanie úhrad nezrovnalostí za prostriedky Európskej únie a spolufinancovania**. Podobne ako pri iných nezrovnalostiach a vrátených prostriedkoch (napríklad s EKRK 637 025, 637 037), aj v tomto prípade sa pravidlo indexácie naviazalo na trojročný priemer. Keďže pred rokom 2015 tieto podpoložky neexistovali (prípadné nezrovnalosti boli zaznamenané v iných vecne podobných podpoložkách), pri výpočte trojročného priemeru sa v rokoch 2013 a 2014 predpokladali nulové hodnoty.
- Niektoré položky s nepravidlelným vývojom, ktoré nie je možné naviazať na konkrétny makroekonomický ukazovateľ, majú stanovené **pravidlo projekcie v podobe priemeru za posledné tri roky**. V minuloročnej správe sa vzhľadom na chýbajúce podrobné údaje (spôsobené prechodom na metodiku ESA2010) zohľadňovala iba skutočnosť posledného roka. V tejto správe sa už použil trojročný priemer za roky 2013 až 2015. Pri základnom scenári vychádzajúcom z roku 2014 bol vzhľadom na chýbajúce porovnateľné údaje spred roka 2013 použitý dvojročný priemer za roky 2013 a 2014.
- Pri **aktualizácii základného scenára z roku 2014** sa zohľadnili skutočné daňové príjmy za rok 2014, pričom na roky 2015 až 2018 ich RRZ odhadla z aktuálnej makroekonomickej prognózy (prognóza Výboru pre makroekonomické prognózy z februára 2016) za predpokladu zachovania rovnakého vývoja efektívnych daňových sadzieb[79] (EDS), s akými uvažoval Výbor pre daňové prognózy pri schvaľovaní prognózy pre rozpočet verejnej správy na roky 2015 až 2017. Skutočný vývoj daní v roku 2015 a z neho zostavená prognóza na ďalšie roky neboli zahrnuté do tohto scenára, keďže môžu byť ovplyvené nekvantifikovanými opatreniami vlády (napríklad v boji proti daňovým únikom), čo by nemalo byť súčasťou základného scenára. Rozdielne hodnoty odhadu daňových príjmov vyplývajúcich z týchto prístupov sú uvedené v tabuľke č. 21.

Tab 21: Odhad daňových príjmov v aktualizácii základného scenára 2014 (ESA2010, tis. eur)

	2014	2015	2016	2017	2018
Daň z príjmov fyzických osôb	2 280 157	2 434 390	2 578 308	2 736 685	2 919 235
Daň z príjmov právnických osôb	2 363 589	2 533 796	2 572 307	2 711 298	2 926 651
Daň z pridanej hodnoty	5 021 132	5 424 213	5 494 629	5 696 277	5 946 660
Spotrebné dane	2 014 993	2 031 547	2 047 850	2 060 293	2 076 976
Sociálne odvody	5 766 547	6 042 541	6 316 202	6 623 471	7 003 120
Zdravotné odvody	2 778 554	2 743 865	2 873 783	3 047 694	3 243 273
Ostatné dane	1 193 743	1 145 477	1 157 259	1 040 326	1 085 144
1. Spolu - odhad v ZS2014 (apríl 2016)	**21 418 716**	**22 355 829**	**23 040 339**	**23 916 044**	**25 201 058**
2. Daňové príjmy a odvody v ZS2014 (apríl 2015)	21 201 079	21 735 804	22 605 744	23 499 479	24 730 908
- rozdiel (1-2)	**217 638**	**620 024**	**434 596**	**416 565**	**470 150**
3. Daňové príjmy a odvody v ZS2015 (apríl 2016)	21 418 716	22 849 020	23 404 879	24 352 619	25 633 825
- rozdiel (3-1)	**0**	**493 191**	**364 540**	**436 575**	**432 767**

Zdroj: ŠÚ SR, RRZ, VpDP

[79] Efektívne daňové sadzby v rokoch 2015 až 2017 boli upravené o zmenu efektívnej daňovej sadzby v roku 2014 vyplývajúcej z rozdielu medzi skutočnými údajmi a odhadom, s ktorým sa uvažovalo pri zostavovaní rozpočtu na roky 2015 až 2017.

Hlavné predpoklady zostavenia základného scenára:

- Podobne ako v minuloročnej správe sa v strednodobej časti **prevzala prognóza Výboru pre makroekonomické prognózy**. Makroekonomická prognóza výboru bola upravená o skutočnosť roku 2015[80]. Box 2 ukazuje základný scenár s alternatívnou makroekonomickou prognózou, ktorá neobsahuje vplyvy nových opatrení zapracovaných v rozpočte verejnej správy (makroekonomická prognóza za predpokladu nezmenených politík).
- Základný scenár berie do úvahy platnú legislatívu ku koncu daného obdobia. **V prípade východiskového roku 2015 je to stav k 31. decembru 2015, t. j. zahŕňa aj opatrenia schválené v roku 2015 avšak účinné až v roku 2016**. V prípade daní sa pri príprave základného scenára vychádzajúceho z roku 2015 prebrali aktuálne daňové prognózy Výboru pre daňové prognózy z februára 2016. Táto prognóza neobsahuje žiadne zmeny, ktoré sa prijali po ukončení daného obdobia.
- Okrem jednorazových vplyvov prezentovaných v prílohe č. 5 boli **vo východiskovom roku zohľadnené aj iné položky**, ktoré nespĺňajú definíciu jednorazových vplyvov (kvôli ich veľkosti), ale **ovplyvňujú bilanciu dočasne**. Konkrétne ide o transfer zo spoločnosti JAVYS do Národného jadrového fondu vo výške 10 mil. eur v roku 2014, jednorazová časť vianočného príspevku k dôchodkom v roku 2014, príjmy Rezolučného fondu z roku 2015, ktoré ovplyvnia výdavky v roku 2016 a jednorazové príjmy z dividend od spoločnosti VSE Holding v roku 2015.

Tab 22: Jednorazové vplyvy a iné položky s dočasným vplyvom v základnom scenári (tis. eur)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Daňové príjmy	**-57 839**	**-21 113**	**0**	**0**	**0**	**0**
- akruálne zaznamenanie DPH*	-57 839	-54 623	-	-	-	-
- príjmy Rezolučného fondu	-	33 510	-	-	-	-
Nedaňové príjmy	**163 880**	**23 958**	**0**	**0**	**0**	**0**
- príjmy z predaja telekomunikačných licencií*	163 880	-	-	-	-	-
- jednorazové príjmy z dividend	-	23 958	-	-	-	-
Granty a transfery	**122 388**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
- pokuta Protimonopolného úradu*	44 800	-	-	-	-	-
- grant od JAVYS	10 000	-	-	-	-	-
- splátka NFV od CARGO*	19 500	-	-	-	-	-
- splátka NFV od VHV*	48 088	-	-	-	-	-
Medzispotreba	**-5 788**	**-5 788**	**-5 788**	**-5 788**	**-5 788**	**-5 788**
- úhrada DPH z PPP projektu*	-5 788	-5 788	-5 788	-5 788	-5 788	-5 788
Dávky a dôchodky	**-67 928**	**0**	**-48 000**	**0**	**0**	**0**
- doplatok k dôchodkom ozbrojeným zložkám*	-58 452	-	-	-	-	-
- jednorazové zvýšenie vianočného dôchodku	-9 476	-	-	-	-	-
- vratky domácnostiam za spotrebu plynu*	-	-	-48 000	-	-	-
Ostatné výdavky (najmä transfery)	**-82 105**	**-186 791**	**-33 510**	**0**	**0**	**0**
- prepočet odvodu do rozpočtu EÚ*	57 757	-	-	-	-	-
- korekcie k EÚ fondom*	-139 862	-186 791	-	-	-	-
- výdavky Rezolučného fondu	-	-	-33 510	-	-	-
Spolu (vplyv na saldo)	**72 608**	**-189 734**	**-87 298**	**-5 788**	**-5 788**	**-5 788**

*Pozn.: * jednorazové vplyvy spĺňajúce definíciu RRZ* *Zdroj: RRZ, ŠÚ SR*

[80] V čase schvaľovania prognózy Výborom pre makroekonomické prognózy ešte neboli známe skutočné údaje za rok 2015. RRZ na účely zostavenia základného scenára upravila túto prognózu tak, aby vychádzala zo skutočných údajov roka 2015, pričom v rokoch 2016 až 2019 zachovala tempá rastu jednotlivých ukazovateľov z prognózy výboru.

- **Prognóza čerpania prostriedkov EÚ** je ovplyvnená takmer výlučne prostriedkami z 3. programového obdobia (2014-2020). RRZ v prognóze predpokladá rovnaké rozloženie čerpania prostriedkov v čase ako v prípade 2. programového obdobia. Jediným rozdielom sú prebiehajúce projekty v oblasti dopravy (výstavba diaľnic a rýchlostných ciest), ktoré sa financujú z oboch programových období. Tieto projekty zrýchľujú tempo čerpania prostriedkov EÚ v porovnaní s 2. programovým obdobím. Výdavky na spolufinancovanie RRZ odhadla na základe miery spolufinancovania jednotlivých fondov a doteraz vynaložených výdavkov na spolufinancovanie.

Tab 23: Predpoklady čerpania fondov EÚ (tis. eur)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Štrukt. fondy a Kohézny fond - 2. PO	1 507 738	3 610 892	159 204	0	0	0
Štrukt. fondy a Kohézny fond - 3. PO	0	39 076	1 259 472	1 644 274	1 702 645	1 862 065
Poľnohospodárstvo - 2. PO	127 536	238 439	0	0	0	0
- Program rozvoja vidieka	91 673	236 487	0	0	0	0
- ostatné (najmä priame platby)	35 863	1 952	0	0	0	0
Poľnohospodárstvo - 3. PO	378 240	431 864	674 687	737 689	729 380	784 037
- Program rozvoja vidieka	52 094	44 784	256 179	287 466	245 026	262 954
- ostatné (najmä priame platby)	326 146	387 080	418 507	450 223	484 354	521 083
Spolu - výdavky zo zdroja EÚ	**2 013 514**	**4 320 271**	**2 093 363**	**2 381 963**	**2 432 025**	**2 646 102**
Výdavky na spolufinancovanie*	**383 934**	**762 246**	**362 780**	**404 492**	**396 253**	**430 359**
p.m. EU fondy v sektore VS	*1 194 671*	*2 798 071*	*1 355 789*	*1 542 705*	*1 575 128*	*1 713 777*

** vrátane spolufinancovania ku grantom EÚ a iným grantom* *Zdroj: RRZ, MF SR, ŠÚ SR*

- Na projekciu **príjmov a výdavkov dôchodkových systémov a zdravotníctva** sa použili výstupy z modelov RRZ. V prípade **dlhodobej starostlivosti** sa vzhľadom na chýbajúce údaje[81] za túto oblasť v roku 2015 použila hodnota z projekcií EK[82], pričom štruktúra výdavkov podľa EKRK bola odhadnutá na základe výsledkov roku 2014[83]. V ďalších rokoch je vývoj výdavkov v súlade s predpokladmi EK (zohľadnenie dynamiky výdavkov v % HDP). **Výdavky na školstvo a nezamestnanosť** boli identifikované prostredníctvom funkčnej klasifikácie[84] (COFOG). Vstupné údaje sa najmä v prípade školstva odlišujú od tých používaných EK, ktorá využíva iné štatistiky Eurostatu a OECD. Napriek tomu, že tiež ukazujú výdavky verejnej správy, ich použitie

[81] Na Slovensku chýba štatistika o výdavkoch na dlhodobú starostlivosť, preto aj EK používa pre Slovensko zjednodušené predpoklady (napr. priemery z iných krajín). Odhad výdavkov je možné urobiť na základe COFOG klasifikácie, pričom by sa tam zahrnuli čiastočne výdavky zo zdravotníctva a čiastočne výdavky zo sociálneho zabezpečenia. Ide však o členenie na štvrtej úrovni klasifikácie, pričom Štatistický úrad z dôvodu nedostatočnej kvality údajov zverejňuje maximálne druhú úroveň.

[82] European Commission: The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060), European Economy 3/2015.

[83] V roku 2015 boli v sociálnej oblasti (oddiel 10 klasifikácie COFOG) len 3 úrovne klasifikácie, čo znemožňilo odhadnúť štruktúru výdavkov na dlhodobú starostlivosť podľa EKRK.

[84] Pre základný scenár roka 2015 výdavky podľa funkčnej klasifikácie zostavila RRZ využitím podkladov zo Štátnej pokladnice a Štatistického úradu SR. Vzhľadom na to, že Štatistický úrad SR zverejňuje tieto údaje až na konci roka 2016, ide o neoficiálne údaje, ktoré sa môžu mierne revidovať po zverejnení oficiálnych údajov.

znemožňuje konzistentné vyčlenenie z celkovej bilancie verejnej správy a aplikovanie správnych indexačných pravidiel[85]. Naproti tomu, funkčná klasifikácia sa vykazuje paralelne s ostatnými národnými klasifikáciami a ESA2010 a je ich možné konzistentne kombinovať. Tieto výdavky (školstvo a nezamestnanosť) boli v strednodobej časti indexované podľa definovaných pravidiel odrážajúc tak aktuálny makroekonomický vývoj, ako aj legislatívny stav. V dlhodobej časti sa zohľadnila dynamika výdavkov vyjadrených v pomere k HDP z projekcie EK.

- **Zaktualizovala sa projekcia príjmov a výdavkov spojených so schémou vyraďovania jadrových zariadení** v nadväznosti na odlišný skutočný vývoj a prognózu makroekonomických ukazovateľov (inflácia) a informácie o posune termínu spustenia 3. a 4. bloku jadrovej elektrárne Mochovce.

[85] Výdavky na školstvo zahŕňajú výdavky na mzdy, prevádzkové náklady aj investície. Prebratím údajov podľa metodiky EK sa stráca informácia o štruktúre výdavkov na školstvo, preto nie je možné zo štruktúry výdavkov verejnej správy výdavky na školstvo vyčleniť z príslušnej podpoložky EKRK.

Príloha 7 – Strednodobý makroekonomický scenár bez zmeny politík

Z dôvodu konzistentnosti základného scenára RRZ pripravila makroekonomickú prognózu za predpokladu nezmenených politík na roky 2016-2019 (NPC – no-policy-change scenario). V strednodobom horizonte bolo potrebné upraviť oficiálnu prognózu Výboru pre makroekonomické prognózy (VpMP) o vplyvy fiškálnych opatrení, ktoré neboli v platnosti v štartovacom roku 2015, a z ktorého vychádza základný scenár vývoja verejných financií.

Rozpočet verejnej správy na roky 2016-2018 predpokladá jednorazové a trvalé opatrenia s vplyvom na príjmy a výdavky verejnej správy a následne na makroekonomické premenné (súčasťou prognózy VpMP), ktoré nadobúdajú účinnosť po štartovacom roku 2015. Predpokladom NPC scenára je zároveň, že ich ohlásenie či schválenie v roku 2015 malo len zanedbateľné vplyvy na očakávania a rozhodnutia ekonomických subjektov ešte v samotnom roku 2015. Opatrenia sú jednoznačne identifikované z Návrhu rozpočtového plánu na rok 2016 (Kapitola II.7, Príloha 3). Veľkosť opatrení je uvedená v tabuľke 26, pričom vplyvy opatrení boli vyčíslené z Návrhu rozpočtového plánu na rok 2016 a z odhadov Výboru pre daňové prognózy. Pre vyčíslenie priamych a nepriamych vplyvov opatrení na makroekonomické premenné bol využitý makroekonometrický model RRZ[86], pričom transmisné makroekonomické kanály sú porovnateľné s modelom použitým MF SR (Príloha 5 Návrhu rozpočtového plánu) a obsahujú i sekundárne efekty. Efekty jednotlivých opatrení boli aplikované priamo do najnovšej prognózy VpMP z februára 2016.

Celkový efekt konsolidačných opatrení zapracovaných v prognóze VpMP na HDP je negatívny, preto po ich odrátaní je makroekonomický rast v jednotlivých rokoch v scenári nezmenených politík vyšší (izolované ročné efekty v tabuľke 24). Kumulovaný dynamický efekt všetkých opatrení v rokoch 2016-2018 zrýchľuje rast HDP v roku 2016 a 2017 o 0,2 percentuálneho boda oproti prognóze VpMP z februára 2016 (tabuľka 25).

Tab 24: Vyčíslenie vplyvov fiškálnych opatrení na makroekonomické ukazovatele

Vplyvy opatrení na rast, v p.b.	Izolovaný efekt opatrení v roku t			Celková zmena voči prognóze VpMP			
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2019
Spotrebiteľská inflácia	0,2	0,0	0,1	0,2	-0,1	0,1	0,0
Zamestnanosť	0,0	0,1	0,2	0,0	0,1	0,2	0,1
Nominálna mzda	-0,4	0,8	0,7	-0,4	1,4	0,1	-0,7
Reálna spotreba domácností	-0,7	0,6	0,1	-0,7	1,1	-0,4	-0,3
Vládna spotreba	2,5	1,7	1,3	2,5	-0,9	-0,4	-1,3
Fixné investície	0,7	0,5	-0,4	0,7	-0,2	-0,8	0,3
Dovoz	0,0	0,3	0,0	0,0	0,2	-0,2	-0,1
Reálne HDP	0,2	0,5	0,2	0,2	0,2	-0,3	-0,2
Nominálne HDP	0,4	0,4	0,3	0,4	0,1	-0,1	-0,3

Zdroj: RRZ

86 *Working Paper No. 1/2015: Fiscal Adjustment in Slovakia.*

Tab 25: Makroekonomická prognóza NPC a oficiálna prognóza VpMP

Ukazovateľ (v %)	Skut.	NPC upravená prognóza				Oficiálna prognóza VpMP (február 2016)			
	2015	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
HDP, reálny rast	3,6	3,4	3,8	3,8	4,4	3,2	3,6	4,1	4,6
Inflácia, priemerná ročná; CPI	-0,3	0,4	1,5	2,3	2,2	0,2	1,6	2,1	2,2
Reálna mzda, rast	3,2	2,4	4,3	2,4	2,2	3,1	2,9	2,5	2,9
Zamestnanosť, rast	2,1	1,3	1,0	1,3	1,1	1,3	0,9	1,1	0,9

Zdroj: RRZ

Tab 26: Veľkosť a transmisné kanály opatrení (% HDP)

Opatrenia s vplyvom na HDP voči NPC (%)			
	2016	2017	2018
Vládna spotreba	**0,29**	**0,44**	**0,36**
Medzispotreba vlády	0,60	0,19	0,13
Kompenzácie zamestnancov	-0,23	0,26	0,24
Naturálne sociálne transfery	-0,07	0,00	0,00
Trhová produkcia	-0,02	-0,01	-0,01
Investície	**0,16**	**0,11**	**-0,08**
Vládne investície	0,15	0,11	-0,08
Zvyšné investície	0,01	0,00	0,00
Hrubý disponibilný dôchodok	**-0,13**	**0,07**	**0,00**
Inflácia	**-0,07**	**0,01**	**0,00**
Veľkosť opatrení s vplyvom na HDP	**0,24**	**0,63**	**0,28**

Zdroj: RRZ

Príloha 8 – Čisté bohatstvo

Ku komplexnému pochopeniu situácie vo verejných financiách je potrebné doplniť pohľad na tokové veličiny (saldo, príjmy a výdavky) aj o stavové veličiny zobrazené zvyčajne vo forme súvahy. Súvaha štátu môže byť veľmi nápomocná pri zvyšovaní transparentnosti verejných financií ako aj pri nastavení správnych motivácií pre tvorcov hospodárskej politiky. Nie je totiž jedno, či sa dlhodobá udržateľnosť verejnej správy (deficitu a dlhu) dosahuje presúvaním záťaže na štátne podniky (odsunutie problémov na neskôr) alebo znižovaním úrovne poskytovaných služieb (napríklad nízka kvalita infraštruktúry). Výsledkom bilancie štátu je tzv. čisté bohatstvo.

Čisté bohatstvo definuje ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti ako súčet vlastného imania subjektov verejnej správy, vlastného imania Národnej banky Slovenska, vlastného imania podnikov štátnej správy a podnikov územnej samosprávy, upravený o implicitné záväzky a podmienené záväzky, iné aktíva a iné pasíva. Čisté bohatstvo verejného sektora schematicky zobrazuje tabuľka 27.

Tab 27: Súvaha verejného sektora – čisté bohatstvo

AKTÍVA	PASÍVA
A1 – budovy, pozemky, atď. A2 - infraštruktúra A3 – čistá zásoba kapitálu A4 – finančné aktíva	P1 – explicitný dlh P2 – implicitné záväzky P3 – podmienené záväzky P4 – iné pasíva
A5 – čisté bohatstvo centrálnej banky A6 – čisté bohatstvo štátnych podnikov A7 – prírodné zdroje* A8 – ekologické bohatstvo* A9 – iné aktíva	**Čisté bohatstvo**

** V súčasnosti sa vzhľadom na náročnosť odhadu tieto položky nevyčísľujú.* *Zdroj: RRZ*

Aktuálne dostupné údaje ešte neumožňujú zostaviť takúto bilanciu za celý verejný sektor[87]. Konsolidovaná bilancia je dostupná iba za subjekty verejného sektora s výnimkou podnikov Fondu národného majetku a bilancie Národnej banky Slovenska. Z toho dôvodu sa čisté bohatstvo zobrazuje ako súhrn jeho jednotlivých častí (tab. 28), pričom podrobnejšie údaje ku každej časti sú uvedené v Súhrnnej výročnej správe Slovenskej republiky za rok 2014, ktorú zverejňuje ministerstvo financií.

[87] Problémom je konsolidácia vzájomných vzťahov medzi podnikmi FNM, NBS a ostatnými subjektmi verejného sektora.

Tab 28: Odhad čistého bohatstva Slovenskej republiky za roky 2012 a 2013 (tis. eur)

	2013	2014	medziročná zmena	z toho: metodické zmeny	z toho: ostatné vplyvy
1. Vlastné imanie verejného sektora	2 196	-17 153	-19 349	-19 134	-215
- vlastné imanie súhrnného celku VS	672	-14 040	-14 712	-19 134	4 422
- vlastné imanie podnikov FNM	5 195	304	-4 891	-	-4 891
- vlastné imanie NBS	-3 671	-3 417	254	-	254
2. Implicitné záväzky	-159 932	-111 467	48 466	-	48 466
3. Podmienené záväzky	-12 063	-13 401	-1 338	-1 711	373
4. Iné aktíva (aktívne súdne spory)	689	866	177	214	-37
Čisté bohatstvo (1+2+3+4)	**-169 111**	**-141 155**	27 957	-20 631	48 587

Zdroj: MF SR, RRZ

V prípade podmienených záväzkov RRZ identifikovala ďalšie záväzky nad rámec tých, ktoré prezentuje MF SR. Ide o chránené vklady vo Fonde ochrane vkladov. Úplný zoznam podmienených záväzkov je uvedený v tabuľke 29, pričom sú v nej označené aj tie, ktoré MF SR identifikovalo na základe širšej údajovej základne (označené ako metodická zmena).

Tab 29: Podmienené záväzky verejného sektora

Subjekty (podľa SVS)	Záväzok	2013 (mil. €)	2013 (%HDP)	2014 (mil. €)	2014 (%HDP)
MF SR	Európsky mechanizmus pre stabilitu	5 109	6,9	5 109	6,9
	Európsky nástroj finančnej stability	2 188	3,0	2 318	3,1
	členstvo v EIB	574	0,8	580	0,8
	členstvo v MBOR	340	0,5	386	0,5
	členstvo v EBOR	101	0,1	101	0,1
	členstvo v RB RE	17	0,0	17	0,0
	členstvo v Medzinár. banke pre hosp. spoluprácu	12	0,0	12	0,0
	členstvo v Mnohostrannej agentúre pre inv. záruky	2	0,0	2	0,0
	členstvo v Medzinárodnej investičnej banke	48	0,1	48	0,1
	arbitráž s akcionármi ZP Union, a.s.	26	0,0	27	0,0
	arbitráž s akcionármi bývalej ZP Apollo, a.s.	131	0,2	0	0,0
	arbitráž s akcionármi U.S. Steel Košice	257	0,3	0	0,0
	arbitráž s akcionármi Eurogas Inc. a Belmont Resources Inc.	-	-	227	0,3
	ostatné súdne spory	823	1,1	556	0,8
MV SR	súdne spory	-	-	129*	0,2
NR SR	súdne spory	725	1,0	728	1,0
SPF	súdne spory	116	0,2	117	0,2
FNM	ručenie podľa §15 zákona 92/1991	1 114	1,5	1 014	1,4
	právne spory	209	0,3	221	0,3
Iné subjekty ústrednej správy		242	0,3	0	0,0
Slovenský plynárenský priemysel, a.s.		-	-	1 112*	1,5
Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s.		-	-	147*	0,2
Exportno-importná banka Slovenska		-	-	198*	0,3
Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s.		-	-	115*	0,2
Záruky MF SR voči SZRB, a.s.		-	-	10*	0,0
Obce (RO obcí, PO obcí)		21	0,0	86	0,1
VÚC (RO VÚC, PO VÚC)		8	0,0	6	0,0

Iné subjekty	Záväzok	2013		2014	
		(mil. €)	(%HDP)	(mil. €)	(%HDP)
FOV	chránené vklady	26 856	36,4	28 149	37,3
Spolu		**38 920**	**52,7**	**41 416**	**54,8**

** Vplyv metodických zmien*

Zdroj: MF SR, FOV

Príloha 9 – Základný scenár z roku 2014 - revízia

Revíziou základného scenára 2014 došlo k zlepšeniu ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti z hodnoty 2,4 % HDP na 1,4 % HDP, t.j. o 1 percentuálny bod.

Tab 30: Príspevky k zmene ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti z roku 2014

	% HDP
GAP ZS 2014 (apríl 2015)	**2,42**
- strednodobá časť základného scenára	-0,70
- príjmy a výdavky univerzálneho dôchodkového systému	0,15
- výdavky na zdravotníctvo	-0,06
- výdavky na školstvo, nezamestnanosť a dlhodobú starostlivosť	-0,05
- schéma vyraďovania jadrových zariadení	-0,03
- príjmy a výdavky dôchodkového systému ozbrojených zložiek	0,01
- príjmy z majetku	0,03
- hrubý dlh v roku 2014	0,01
- kombinovaný vplyv všetkých zmien*	-0,15
- prognóza HDP (vplyv menovateľa) a úrokových sadzieb	-0,18
GAP ZS 2014 - aktualizácia (apríl 2016)	**1,43**

Pozn.: (-) znamená zlepšenie a (+) zhrošenie ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti *Zdroj: RRZ*

** Ide o dodatočný vplyv na ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti vyplývajúci z toho, že všetky vyššie uvedené zmeny sa udiali naraz. Keďže zmeny v primárnom salde majú vplyv na výšku hrubého dlhu a úrokové náklady,ktoré takisto ovplyvňujú výšku hrubého dlhu, celkové zlepšenie ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti je vyššie ako súčet vplyvov jednotlivých faktorov.*

Hlavným dôvodom zlepšenia ukazovateľa je zmena v strednodobej časti základného scenára, v ktorom sa príjmové a výdavkové položky indexujú v závislosti od ich vecnej povahy[88]. Deficit verejnej správy vo východiskovom roku očistený o jednorazové vplyvy sa zlepšil o 0,2 % HDP. Zároveň sa vplyvom lepšieho makroekonomického vývoja zvýšila prognóza daňových príjmov v strednodobom horizonte[89], pričom nedaňové príjmy a výdavky neovplyvnené starnutím populácie sa takmer nezmenili. Príčinou je najmä prognózovaný pokles miery inflácie, ktorý znižuje tempo rastu výdavkov na tovary a služby a bežné transfery.

Ďalším faktorom zlepšenia ukazovateľa je **zvýšenie prognózy HDP v celom horizonte**. Úroveň HDP sa priemerne zvýšila o takmer 10 %. Zároveň sa pozitívne prejavil aj **pokles prognózy úrokových sadzieb** štátnych dlhopisov v strednodobom horizonte, ktoré znížili úrokové náklady.

88 V dlhodobej časti základného scenára majú vlastné pravidlá len príjmy a výdavky citlivé na starnutie populácie a iné implicitné záväzky. Ostatné položky príjmov a výdavkov sa indexujú tempom rastu HDP a neprispievajú k zmene ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti.

89 Zmena daňových príjmov a odvodov medzi rokmi 2014 a 2018 je v aktualizovanom základnom scenári vyššia o 0,5 % HDP.

Aktualizácia projekcií príjmov a výdavkov spojených so starnutím populácie, iných implicitných záväzkov a vyššia skutočná úroveň hrubého dlhu na konci roku 2014 mierne zhoršila ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti.

Tab 31: Základný scenár vývoja verejných financií – rok 2014 (% HDP)

		Strednodobý scenár				Dlhodobé projekcie				
	2014*	2015	2016	2017	2018	2020	2030	2040	2050	2064
Príjmy	**39,1**	**40,6**	**38,8**	**38,2**	**37,6**	**37,5**	**37,2**	**37,3**	**37,4**	**37,7**
Daňové príjmy	17,6	17,8	17,6	17,2	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9
Sociálne a zdravotné odvody	13,6	13,6	13,7	13,7	13,6	13,5	13,3	13,5	13,8	13,9
- Odvody vrátane 2. piliera	13,9	13,9	14,0	14,0	13,9	13,9	13,8	13,8	13,8	13,8
- 2.pilier - výpadok	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,5	-0,3	-0,2
- Soc. poist. ozbrojených zložiek	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Granty a transfery	3,0	4,4	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
Nedaňové príjmy	4,9	4,8	4,7	4,6	4,5	4,5	4,3	4,2	4,1	4,2
- Príspevky do NJF	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0
- Príjmy z majetku	0,9	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,5	0,4	0,6
- Ostatné nedaňové príjmy	3,9	3,8	3,8	3,7	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
Výdavky	**41,9**	**43,9**	**40,9**	**40,4**	**39,6**	**39,8**	**40,5**	**41,1**	**43,2**	**48,7**
Primárne výdavky	40,0	42,2	39,3	39,0	38,4	38,4	38,0	37,9	38,7	40,7
Fixné v dlhodobej časti	21,2	23,1	20,6	20,4	19,8	19,8	19,8	19,8	19,8	19,8
Výdavky citlivé na demografiu	18,5	18,8	18,4	18,4	18,3	18,3	18,0	17,9	18,8	20,7
- Dôchodkové dávky	8,4	8,4	8,3	8,3	8,3	8,3	7,6	7,5	8,0	9,6
- Ozbrojené zložky	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4
- Zdravotná starostlivosť	5,2	5,2	5,3	5,3	5,3	5,4	5,8	6,1	6,4	6,5
- Dlhodobá starostlivosť	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,6
- Školstvo	4,1	4,4	4,0	4,0	3,9	3,9	3,8	3,4	3,5	3,6
- Dávky v nezamestnanosti	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Náklady na ukončenie prevádzky JE	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
PPP projekty a náklady na údržbu	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Transfery politickým stranám	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Úroky	1,9	1,7	1,6	1,4	1,3	1,4	2,6	3,2	4,5	8,0
Saldo VS	**-2,8**	**-3,3**	**-2,1**	**-2,2**	**-2,0**	**-2,2**	**-3,3**	**-3,8**	**-5,7**	**-11,0**
Primárne saldo VS	**-0,9**	**-1,5**	**-0,5**	**-0,8**	**-0,7**	**-0,9**	**-0,7**	**-0,6**	**-1,3**	**-3,0**
Hrubý dlh VS	**53,9**	**55,4**	**55,7**	**55,1**	**53,9**	**51,5**	**54,2**	**66,9**	**92,4**	**165,1**

** bez jednorazových vplyvov*

Zdroj: RRZ

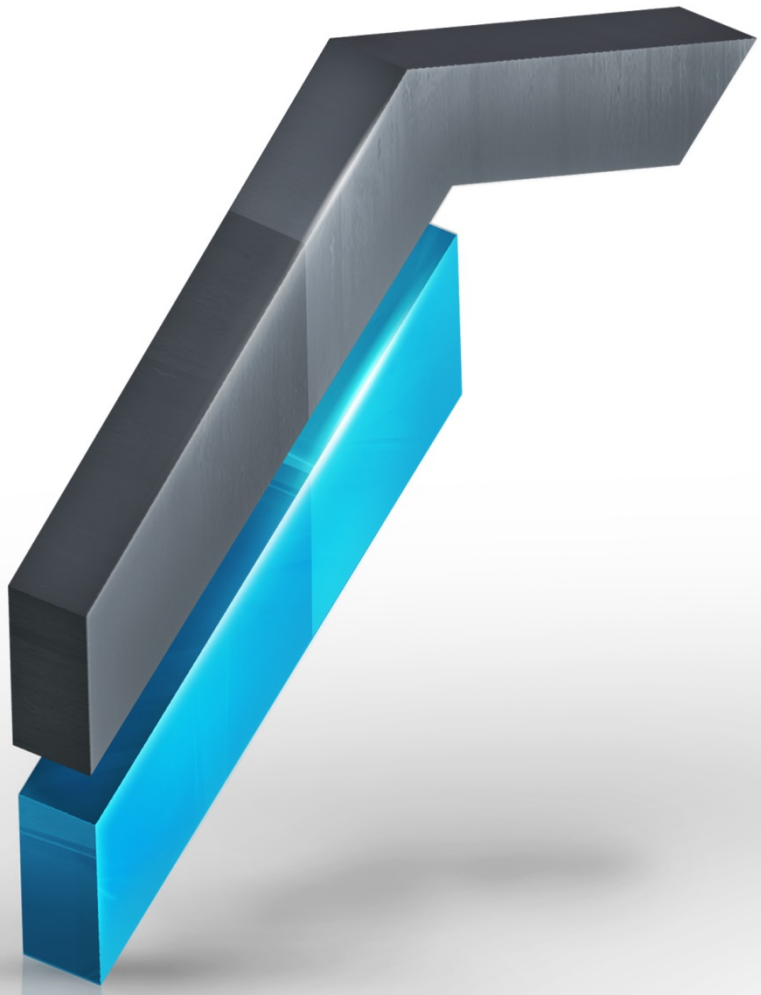

RRZ
RADA PRE ROZPOČTOVÚ ZODPOVEDNOSŤ

Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť

Imricha Karvaša 1
Bratislava 1
813 25
Slovakia

www.rozpoctovarada.sk